

Манастир Добрин, 14. маја 2005.
Благосиљање учесника
Другог фестивала дјечијег фолклора

Гост „Сокола”

Митрополит Николај
**ГДЕ СТАДОСМО
ВИ ПРОДУЖИТЕ**

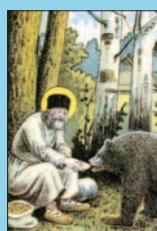
Наша прошлост

Свети Николај Српски
**ЦАРЕВИНА ЦАРА
ГОСПОДИНА
ОТАЦ И СИН**

Интервју „Сокола”

Славко Јовићић - Славуј
**НАША БОРБА
ЗА ИСТИНУ**

Православље
Живан М. Маринковић
**УЗРАСТАЊЕ
ДУХОВНО
ИЛИ
УСАВРШАВАЊЕ**

Активности
ССД „СОКО”

Славко Хелега
**ГАЛА ВЕЧЕ
МЛАДИХ
ФОЛКЛОРИСТА**

У оквиру Соколских дана који се организују поводом Крсне славе ССД „СОКО” - Добрин - Вишеград 14. маја 2005. је одржан Други фестивал дјечијег фолклора на коме је учествовало 15 фолклорних ансамбала са 620 учесника из Србије, Црне Горе, Словеније, Б и Х, Косова, Републике Српске. Наступали су следећи фолклорни ансамбли: „Соко” - Манастир Добрин, „Вук Каракић” - Лозница, „Света Петка” - Бијело Брдо, „Вила” - Фоча, „Бикавац” - Вишеград, „Младост” - Љубљана, „Виноградари” - Лединци - Нови Сад, „Севојно” - Севојно, „Први партизан” - Ужице, „Максим Марковић” - Косјерић, „Ера” - Ужице, „Копаоник” - Лепосавић - Косово и Метохија, „Ужице” - Ужице, „Преображење Господње” - Златибор, „Свети сава” - Мокра Гора

Фото: Младен Томић и Драгомир Матовић

УМЈЕСТО УВОДНИКА

Ријеч уредника

СЛИЈЕДИТЕ НАШ КОРАК

Вишеград је афирмисана средина са признатим културним манифестацијама високог ранга, а један је од ријетких градова у РС који имају веће репрезентативне ликовне Галерије. То је град богатог културног и историјског наслеђа и град јединог нашег нобеловца - Ива Андрића.

Али, поред тога, Вишеград је неисцрпни расадник такозване БАЗИЧНЕ КУЛТУРЕ.

За ово пар година рада и свестраних активности, ту БАЗИЧНУ КУЛТУРУ, све успјешније представљају млади и талентовани чланови Српског соколског друштва "Соко" из Добруна код Вишеграда. Уз њих, нови, разноврсни садржаји у Добрунском манастирском комплексу, поред значајног духовног, постају и значајно културно средиште.

Подстакнути мудрим савјетима његовог високопреосвештенства митрополита дабробосанског господина Николаја и помогнути од монаха манастирског братства у Добруну наши Соколови су, ево, уз помоћ вишеградских новинара и осталих поклоника писане ријечи, покренули овај први вишеградски, али и знатно шири, часопис за културу и духовност.

Часопис чији Вам први број нудимо је први корак наше идеје да се све вриједно у области културе и духовности на прикладан, лако читљив и видљив начин представи нашим младим читаоцима и свима онима који се тако осјећају.

Не желимо да наша мисија остане "у нашем дворишту", већ да допремо до читалачке публике широм Републике Српске, Србије и Црне Горе и осталих српских крајева, све до наше велике дијаспоре.

ЗАТО ВАС ПОЗИВАМО

да својим примједбама, приједлозима, сугестијама, савјетима, критикама, али и штампаним прилозима, скицама, цртежима и лијепим фотографијама будете саставни дио наше културне мисије која жeli да остави писаног трага за будућа времена и генерације испред нас о нашој богатој културној и духовној историји, традицији и садашњости уз оптимистички поглед ка будућности.

Славко Хелета

ЧАСОПИС ЗА КУЛТУРУ И ДУХОВНО ПРОСВЈЕЋИВАЊЕ

С БЛАГОСЛОВОМ МИТРОПОЛИТА
ДАБРОБОСАНСКОГ г. НИКОЛАЈА

Издавач:
Српско соколско Друштво
“Соко”-Добрун-Вишеград

За издавача:
Милан Комад, предсједник

Уређивачки савјет:
предсједник: Благоје Андрић
чланови:

Бранко Никитовић, Драгутин Станчић,
Драган Ђокић, Александар Савић,
синђел Јован (Гардовић)

Главни и одговорни уредник:
Славко Хелета
тел: (065) 536-386

Технички уредник:
синђел Јован (Гардовић)

Уредник у редакцији:
Александар Савић

Редакција:
Александар Савић, синђел Јован (Гардовић),
Славко Хелета, Радоје Тасић,
Љубомир Мутапчић, Миленко Јевђевић,
Младен Томић (фотографије)

Адреса редакције:
ССД “СОКО”, 73247 Добрун, РС
Тел: (058) 483-123, (065) 431-505
radiovgd@teol.net

Компјутерска припрема:
Издавачка кућа “ДАБАР”

Тираж:
1500 примјерака

Штампа:
А. Д. „Мићо Соколовић”, Рогатица

Часопис излази тромјесечно

Садржај

Умјесто уводника	
СЛИЈЕДИТЕ НАШ КОРАК.....	3
Гост “Сокола”	
ГДЕ СТАДОСМО ВИ ПРОДУЖИТЕ	5
Наша прошлост	
ЦАРЕВИНА ЦАРА ГОСПОДИНА	7
ОТАЦ И СИН	
Непосредна сусретања	
МОЛИТВЕНИМИР	10
ЗНАКОВИ ПОРЕД ПУТА	10
Знаменити Срби	
ЦАР ДУШАН	11
Актуелности	
ВИШЕГРАД “ЧЕКА” МОНОГРАФИЈУ	13
Српска дијаспора	
НЕИЗБЕЖНА ЗАВИЧАЈНА НИТ	14
Интервју “Сокола”	
НАША БОРБА ЗА ИСТИНУ	15
Фељтон	
ОДНОС ИСЛАМА ПРЕМА ХРИШЋАНСКИМ	18
КУЛТНИМ ГРАЂЕВИНАМА	
Православље	
УЗРАСТАЊЕ ДУХОВНО	20
ИЛИ УСАВРШАЊЕ	
Отворено о негативностима	
ПРОДОР ХУЛЕ И СВЕТОГРЂА КРОЗ КЊИГУ	21
ДЕН БРАУНА “ДА ВИНЧИЈЕВ КОД”	
Живот у природи	
МЛАДИ И МЕД	22
Наша прича	
БРОНЗА	23
Активности ссд “Соко”	
СМОТРА ВИШЕГОДИШЊЕГ РАДА	24
ПРОСЛАВЉЕНА КРСНА СЛАВА СОКОЛА	24
МАТИЦА БРОЈНИХ АКТИВНОСТИ	25
ГАЛА ВЕЧЕ МЛАДИХ ФОЛКЛОРИСТА	26
СТИХОВИ КОД КАРАЂОРЂЕВОГ КОНАКА	27
НАЈБОЉИ У БАЈИНОЈ БАШТИ	27
Равногорци	
ПАРАСТОС ЧИЧИ	28
Поетска страна	29
Млади ствараоци	30
Утврђени градови	
ДОБРУН	32
Познати Срби муслумани	
МЕХМЕД СОКОЛОВИЋ	34
Вијести са разних страна	
НАГРАДА СТРУЧНОГ ЖИРИЈА	36
РАЗИГРАНА МЛАДОСТ	36
ИКОНЕ СА НАЈФИНИЈОМ	
ДУХОВНОШЋУ	36
САЗРИЈЕВАЊЕ МЛАДЕ СЛИКАРКЕ ..	37
НОВИ МОНАХ АНДРЕЈ	38
МАНАСТИР НА РАВНОЈ РОМАНИЈИ ..	38
ПРЕМИЈЕРА “СВАСТИКЕ”	38
АПЛАУЗИ ЗА СТИХОВЕ	
СА КОСОВА	38
МОСТ БОЖАНСКЕ ЉЕПОТЕ	
И ТРАЈАЊА	39
УПИС НА ОСАМ СМЈЕРОВА	40
Забава	41
Некролог	42
Ријеч духовника	42

ГОСТ “СОКОЛА”

Његово високопреосвештенство митрополит дабробосански господин Николај

ГДЈЕ СТАДОСМО · ВИ ПРОДУЖИТЕ

Поводом излажења часописа за културу и духовност “Соко” част нам је да је уводни интервју дао његово високопреосвештенство митрополит дабробосански господин Николај који се својим мудрим порукама посебно обратио нашим младим читаоцима.

Господине Николај, на који начин се млади људи духовно просвећују и културно образују и каква је у томе улога часописа који се издају у оквиру епархије дабробосанске.

*

У нашој епархији имамо неколико часописа које углавном издајемо у Фочи. То је “Тодишињак Богословског факултета” у коме се објављују научни радови. Затим часопис студената “Нови источник” у коме млади људи пишу веома лепе расправе. Ученици Богословије “Свети Петар Дабробосански” издају свој часопис кога веома лепо уређују. Тако Богословско братство има леп утицај на читаоце. Показало се да су ови часописи лепо прихваћени и радо читани. **Овај часопис “Соко”, који поред “Добра” у манастиру Добрун покрећемо и треба да живи, је нешто што ме веома радује. То је један леп покушај који ће, нарочито на културном плану, имати улогу да читаоце обавести и информиште о разним темама, али се надамо да ће успети окупити и велики број сарадника. Његова основна мисао је да реч, перо, писање, мисао и закључке путем сарадника представи читаоцима. А кроз све то треба да добијемо што већи број симпатизера Сокола.**

*

Можете ли наше читаоце подсјетити на значај, улогу и историјат Српских соколских друштава.

*

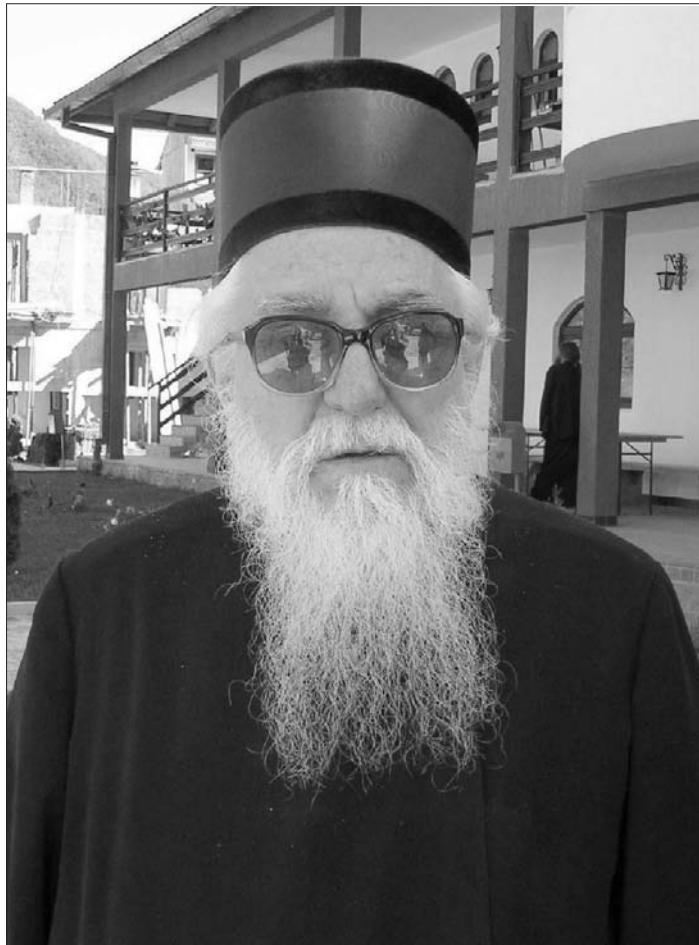
Соко је између два светска рата било једно удружење у коме су били и Срби, и Хрвати, и мусимани, и Је-

вреји. Чланови су имали дивне униформе које су својом лепотом привлачиле и чланове, али и гледаоце на њиховим бројним приредбама. Тако су људи постајали бројни симпатизери Сокола. Још током протеклог рата основан је Соко на Палама, немам извештаја како данас раде, али зато имам извештаје за његов рад у Добрину. Ово што смо ми сада почели при манастиру у Добрину и што је већ лепо заживело, је нешто одлично. Ова наша дечица су ових дана добила признања у Зворнику и Бајиној Башти. То су лепи успехи, али и добар подстрек за нашу младеж да иду напред и да још већа и боља дела стварају. Да се у Соколу у Добрину добро ради сведочи и овај часопис који је пред читаоцима.

Једва очекујем први број, да га прочитам, али и да у њему видим госта фотографија. Јер са фотографија се брзо и најлакше чита, а текстови не треба да буду превелики. Ђоље да су краћи са сажетијом информацијом, јер овај наш данашњи свет нема стрпљења да чита дуге чланке и да о њима размишља. Желим да поздравим овај наступ и посао и мислим да ће часопис “Соко” лепо заживити и да ће имати своју прођу, а како је Соко некада деловао на простору целе некадашње Југославије, не-

ка се зато овај часопис појави широко, да га многи читају, не само овде код нас у Републици Српској и Босни и Херцеговини, него и у Србији, Црној Гори, Хрватској, Далмацији, на Косову, и шире још ог тога у иностранству. Честитам на покретању и изласку првог броја часописа “Соко” и надам се да ће имати лепога успеха.

*

По вашим иницијативама и препорукама манастир Добрун, са новим садржајима и љепшим изгледом, поред духовног све више постаје и културно средиште.

*

Манастир Добрун је први Немањићки манастир у БиХ. Истраживања цркве нису окончана, али је пронађен њен првобитни темељ. Немамо података кад је срушена, али се види да је то била црква грађена у Византијском стилу и покривена оловом, онако као и многе цркве из Немањићког периода. **Манастир се, Богу хвала, ево и проширује, а и на културном плану се ради веома много. Ту је музеј Првог српског устанка који је веома важан моменат у историји нашег народа, нарочито за наше младе људе који не знају много о својој прошлости. А када овде дођу и разгледају музеј они се много чemu науче.** Под истим кровом је и музеј митролита дабробосанских. А подсећам, епархија дабробосанска је у 786 години живота. У том музеју има веома вредних ствари које треба видети. Наша Српска православна црква у својој прошлости је имала веома велику улогу као што је и данас има. Радећи онда она је иза себе оставила извесна покретна и непокретна сведочанства. У музејском конаку је и Галерија са сталном поставком слика уметничког братства манастира Добрун. Све ове музејске поставке најбоље говоре о нашој прошлости, али и о нашој садашњости. Кад би дао Бог да се овде објекти прошире могло би се размишљати и о музеју Павловића, у коме би се приказало њихово време када су на рушевинама првобитног манастира подигли данашњу цркву, проширили је са једном припратом, а можда и другом спољном, што ће се испитати. Велика је ствар ово што сада истражује Завод за заштиту споменика културе, али ће се то морати наставити и проширити на околни простор око манастирске цркве. И овај часопис је део наше богате манастирске културне активности која је у успону.

*

Изнад манастира у Добруну доминира велика Карађорђева статуа у знак сjeћања на његов боравак прије два вијека.

*

Она се овде налази од прошле године, поред великог белог крста, када смо достојанствено обележили 200 година од подизања Првог српског устанка. **Подсeћам даје Караджорђе 1804. године овде стационарао своју војску. Ту су логоровали, а 1807. године намеравали су да код Вишеграда пређу Дрину и наставе према Рогатици, Романији и Сарајеву.** Омеле су га у томе прилике у Поморављу, али су његови устаници били у Добруну све до 1816. године, о чему је писао и наш нобеловац Иво Андрић.

*

Млади се све више враћају нашој Цркви и духовности, они ће бити и најбројнији читаоци "Сокола".

*

Млади људи су моја преокупација. Ја сам тачно пре 48 година ступио у просвету и у њој сам и дан данас, од Богословије манастира Крка, преко Фоче до музичке Академије у Источном Сарајеву. Некако је моје дружење са младим људима мој живот. Увек сам поручивао, а и сада поручујем да је овај живот врло тежак и да су нам у њему често пута сузе хлеб и домаћини, а радост гост. Млади треба увек да се озбиљно спремају за своју будућност, јер су ова времена врло озбиљна, а има и много људи којима више у срцу лежи зло и грех него што им лежи добро. **Наша Света Црква увек своју децу упућује да буду врло честити, самоодговорни, саморадни и да се припремају за оно што они треба да прихватају од нас, па да ми старији можемо мирне душе да кажемо "где ја стадох ти продужи, што не могох ти одужи".** То је оно што ми очекујемо од њих, а кад је већ реч о младима нарочито их молим и упозоравам да се клоне свега онога што нарушава њихов карактер, њихов божански лик, да се клоне свих оних места која њиховој младости не припадају. Да се клоне алкохола и брзе вожње у аутомобилима у којима све више страдају млади људи. Овде, у овом свету се једанпут живи. Цар Давид је говорио да би сваки човек требао да се труди у своме животу, да буде лепа маслинова стабљика или гранчица за трпезом свога родитеља. Али исто тако очекујемо да буду родитељи и да виде синове својих синова. И наш млади женски свет треба да се клони свега онога што нарушава њихову припрему за оно што им је најозбиљније у овом свету - материнство. За материнство их прво припрема Бог, а онда их припремају родитељи и други људи, и сви од њих очекују да оне буду праве српске мајке које ће са божијим страхом, у својој утроби, носити своје дете. Па кад га роде, са божијим страхом ће га неговати и молити се Богу, с њим заједно узрастати у оно што је најбоље и што треба да буде. О томе су наши преци у прошлости веома водили рачуна, чије су породице биле многољудне. Данас се многи жале да је то тешко. Онде где има нараштаја ту има и божијег благослова, јер су деца највећи божији дар једној брачној породици. Ако је то тако, а јесте, онда се сасвим разуме да и Бог увек о њима води рачуна. **Млади људи треба да се угледају на своје родитеље и старије који живе у страху божијем, којима је дом Црква у маломе, а не неко свратиште где ће само јести и преспавати. Млади треба да буду чланови своје породице и да се у њој припремају како ће и на који начин они бити сутра своји честити домаћини, како ће славити своју Крсну славу, чувати своје хришћанске обичаје, дочекивати Божић, Васкрс и друге празнике, јер смо ми православни народ и Бог од нас као таквих то и очекује. Још једном Вам честитам покретање овог часописа.**

Славко Хелета

НАША ПРОШЛОСТ

ЦАРЕВИНА ЦАРА ГОСПОДИНА ОТАЦ И СИН

На почетку прве српске царевине истичу се две велике личности, које надмашују све остale. То су отац и син, Немања и свети сава. Требало је земљу српску одбранити од спољњих непријатеља. Спољашњи непријатељи били су: Мађари, Латини, Грци и Бугари. Немања је успео да одбрани земљу и народ од свих тих настрљивих непријатеља, од некога милом, од некога силом, тако да су, најзад, сви спољашњи непријатељи били приморани да се прођу својих освајачких намера и да траже пријатељство са Србијом.

Но требало је земљу српску одбранити и од унутрашњих непријатеља. Унутрашњи непријатељи били су многи мали жупани, господари појединых области српске земље. Посвађани међу собом, они су сви били немоћни да се одупру спољашњем непријатељу. Немања је успео да власт свих тих мањих жупана узме у своје руке и да сам, самодржавном влашћу завлада ујединјеном српском земљом. Ради добра свога народа Немања се није устезао да поведе рат и против своје рођене браће. Рат је тај био успешан, као и све што је Немања почињао, а народ је српски радосно прихватио Немању као једног достојног господара свога. Немања се потписивао као: „самодржавни владалац Диоклена, Далмације, Травуније, Босне, Славоније, Расије и свију српских земаља и на Илирик налазећих се народа“.

Свети Сава је помагао своме великим оцу и саветом и делом. Својим личним, светим животом, он је изазвао код околних народа поштовање, не само према себи лично, него и према народу своме.

Требало је створити народну цркву у великој држави. Дотле су Грци управљали српском црквом, а народ није сматрао цркву као своју својину, него туђинску наметнуту ствар. Свети Сава је издејствовао самосталност српске цркве. Он је постао први духовни старешина самосталне српске цркве, њен први архиепископ. Он је поставио у целој српској земљи свештенике и калуђере, синове свога народа, који су знали језик и душу народну и који су се са народом молили Богу језиком српским, језиком разумљивим и мило-звучним.

Свети Сава је први творац српске просвете. Заједно са црkvама он је подизао и школе. Он није одвајао једно од другога. Његова вера била је задојена

јаком просвећеношћу, па је радио да и вера целог српског народа буде уткана у просвету и буде подржана просветом. Утицај светога саве, једно као великог човека по души и по разуму, друго као првосвештеника - Србина, и треће, као краљевског сина, био је неизмеран, како на савремени свет, тако и на потомство у сва три периода српске историје: до робовања, у робовању, и после робовања.

Је ли требало укротити мађарског краља, да не ратује против Србије, св. Сава је отишао краљу и - краљ је био укроћен, и рат је избегнут.

Је ли требало браћу, посвађање око престола, измирити, св. Сава се појављивао и мир је постигнут и држава спасена.

Је ли требало мудре законе проглашавати, св. Сава је сазивао у Жичи, својој столици, црквоно-народни сабор и, са својим братом краљем Стеваном, обнародовао састављене законе.

Је ли српској држави требао мир с Грчком и братство с Бугарском, светом Сави и без железнице и пароброда, није било тешко отићи у Цариград, у Малу Азију, у Бугарску, и то не једанпут.

Оно што је цемент великој грађевини, то је дух светога Саве био српској држави. Он је сјединио цркву с државом у нераздвојну целину. Он је створио јединство у народу, јединство у свештенству, јединство на престолу, јединство у законима, и добру вољу према Србији код суседних народа.

Народ српски је запамтио заслуге светога Саве и опевао их је са нежном захвалношћу.

Немањићи

Немањићи су били творци и зидари прве српске царевине. Немања и син му Сава положили су темеље, а

они који су после долазили, зидали су журно и споља и изнутра. План је био дат и темељ постављен од Оца и Сина. Било је часова тешких, мутних, када се могло догодити да се темељи поруше, али кризе су пролазиле и држава је српска расла и пунила се као кошница медом. Стеван Првовенчани успео је, помоћу свога брата Саве, да одржи јединство власти и државе. Он се венчао за краља српског и владао је срећно и успешно. Краљ Радослав и Владислав ишли су путем свога оца. Краљ Урош је тако унапредио државу, да је за живо-

та добио назив Урош Велики. Краљ Драгутин је проширивао и облагородио установе, које су његови преци створили. За краља Милутина, вели његов животописац: „Милутина је родила премудрост, задојила благодат, а одгојио Дух свети“. Један други историчар вели: „Био је бољи и славнији, лепши и јувеначнији од свију краљева на земљи; био је налик на цара Александра Македонског“. Један трећи историчар вели о Милутину: „Био је међу многима најлепши; на збору најмудрији и најречитији; у друштву и фамилији најљубазнији, а у цркви - најсмиренји и најпобожнији“.

За краља Милутина се, уистину, може рећи, да је био највећи српски владалац између Немање и Душана. Он је највише урадио унутра у земљи. Дао је земљи добре законе; развио народну економију и рударство, отворио нове путеве за трговину, подигао многе манастире (више него иједан други српски владалац), потпомогао и унапредио српску уметност.

Краљ Стеван Дечански, прозван тако по манастиру Дечанима, својом дивној задужбини у Метохији, показао се достојан и свога оца, краља Милутина, и свога сина, цара Душана, и на бојном пољу као војник, и унутра у земљи као мудар управитељ и уређивач државе.

Цар Душан је дигао српску прву царевину на висину, до које се она није пењала ни пре, ни после њега. Он се старао да границе српске царевине по-клопи са границама Балканског полуострва. Већим делом он је и спровео ту своју замисао, и извео би је до краја, да је дуже био у животу. Он је творац српске Патријаршије. Да не би Србија ниуколико и ни од кога зависила, цар Душан је стварајући Патријаршију, створио духовно-просветни центар унутар у земљи, независан од Византије.

Он је творац славнога Законика. Душанов законик је културно дело првог реда, којим су се могли у оно доба поносити Енглези и Французи.

Смрт свога највећег цара, српски народ је опевао у песми: „Смрт цара Душана“.

Нејаки

По смрти цара Душана, српска држава, која се испела била на високу планину, почела је срљати низ планину. Душан је био исувише силан, да би имао достојног заменика на царском престолу; српска држава исувише се нагло раширила, да би се могла одржати у јединству; српска властела је била исувише властољубива, да би се могла потчинити једном владару. Сваки је властелин мислио да је довољно јак, да може самостално владати својом земљом; не само то - него сваки је веровао, да је он најдостојнији да влада над осталом властелом и њиховим провинцијама. Никоме није падало на памет, да је он, сам за се, нејак пред страшним спољашњим непријатељима, ма колико јак изгледао пред својим суседом, ривалом. Ту борбу властеле око првенства и надмоћи једног над другим народ је овековечио у песми: „Урош и Мрњавчевићи“.

У српским земљама некадање Душанове царевине владао је међутим хаос и анархија, која је углавном и омогућила сразмерно лако пронирање Турака. Када је, ускоро после битке на Марици, умро цар Урош (2. децембра 1371.), последњи директни потомак Немањине династије, остали су крајеви на северу од Шаре, у којима је дотле како-тако признавана власт Урошеве, без законитог господара. У тим су крајевима већ за живота Урошева, када је настало опште расуло и кад је централна власт изгубила сваки значај и ауторитет, поједини феудални господари вршили пуну државну власт. А било је и у тим крајевима династа, који су се били сасвим одметнули од Уроша; тако Балшићи у Зети, који су, надајући се да ће у папској курији наћи ослонца и потпопре за своје сепаратистичке тежње, прешли 1369. год. у католичку веру. После Урошеве смрти још је било изгледа и наде, да ће се распаднути делови Душанове царевине опет спојити у једну целину, и да ће опет неко бити признат за

цара и завладати целом државом; на то су били спремни чак и Балшићи... И по географском положају своје државе и по ауторитету и по политичком таленту највише је кнез Лазар имао изгледа да обнови Немањићку државу. Он је на томе радио смишљено и истрајно за све време своје владе. Вук Бранковић је, кад се оженио Лазаревом кћерком Маром, признао Лазареву врховну власт. Године 1374. Лазар је, свакако у савезу са баном Твртком, разбио Николу Алтомановића, и добио један део његових земаља. После тога Лазар се већ сматрао за главног наследника, па је извео измирење српске и грчке цркве. Што се Твртко ускоро после тога крунисао за краља рашког и тиме истакао своје право и своје претензије на државу Немањића, то Лазара није много бунило; он није марио за формалности, него је и радио даље на томе да постане фактички наследник Немањића. Радећи даље у томе правцу, Лазар је једно за другим, на разне начине, савлађивао властелу, која је још била остала самостална. Тако је године 1379. победио Радича Бранковића, господара Браничева и заузео његову државу, а ускоро, после смрти Ђорђа Балшића (1379. године), заузео је Призрен, Хвосно и Будимље.

У то дома Турци су већ увек пронирали у јужне покрајине Балканског полуострва и пљачкали. Опасност је с те стране за Лазареву државу бивала већа. Стога је Лазар своју престоницу преместио на север, у Крушевац, и за своју задужбину, Раваницу, изабрао место далеко од оних крајева, у којима су некада српски владаоци дизали своје главне задужбине. Како је опасност од Турака бивала све већа и све очевиднија, јер су у то доба почели пронирајти и у Приморје и Подунавље - Лазар је систематски радио и на томе, да образује велики савез против Турака. (Ст. Станојевић).

Да су се ујединили сви нејаки, могли би дати једнога јакога, али раздржени и посвађани они су остали нејаки до краја, до пропasti своје и државне.

Косово

Косово је поље, где расту црвени божури.

Косово је поље, где се бели црква Грачаница.

Косово је поље, испод кога дише велики војвода Милош Обилић.

Косово је поље највећег мегдана.

Косовска је битка највећи догађај у историји Балкана.

То је вододелница српске историје. То је завршетак прве српске царевине. Но почнимо из почетка. Уђимо лагано у велику трагедију косовску, као што је Лазар ушао у њу.

И он је ишао стопама великих Немањића. И он је зидао, уједињавао, организовао. И он се старао о души и телу, и давао Богу Божје а народу народно. Раваница је његова замисао, његова жртва, његова молитва Богу.

Једне ноћи, осветљене месецом, стајао сам наслоњен уза зидине Лазарева града украй Раванице. Тамо на врху осулине од негдашњег тврдог града и сада се могу видети лепе фреске у трпезарији царској. Ту је честити Лазар седео са својим војводама и, понекад према месечини, после вечере, посматрао своју белоглаву задужбину, Раваницу, далеко свакако од слутње, да је он са својим војводама одређен за жртву на жртвенику Балканске Слободе. Могао је Лазар у мислима сравњивати своју задужбину са задужбином Мијутиновом, Грачаницом на Косову, не слутећи, да је код ове последње жртвеник, на коме ће се он принети на фаталну жртву.

Стајао сам и ја једне ноћи, после пет стотина година, наслоњен уза зидине Лазаревог града и слушао једног седог калуђера, где наизуст рецитује „Зидање Раванице“. Ослушајући је и месец ту песму; а мени се све чинило, да и Лазар, са војводама из своје трпезарије ослушајуће.

Једни су дошли, други дошли нису. Лазар је предвиђао најстрашнији бој. Окуражени својом победом на Марици, над краљем Вукашином, и окуражени својим победама над Грцима, Турци су јурили као помамни - млади, фанатични, организовани, до нуле покорни свом султану, до Ценета уздигнути својом врелом азијатском маштом. Мурат је био поносан на челу силне војске, коју је водио од Једрене ка центру српске царевине. Пао је на Косово, и ту се улогорио. Донекле је Лазар био познат Турцима као мудар државник. Познат им је био и Милош са свога страшног јунаштва на Плочнику. Познат им је био и Вук, „остала сва господа редом“.

Али прво познанство са Србима, Турци су чинили на окршају Косовском.

Остале су код дома само жене. Са страхом су дочекивале оне гласове са Косова. Као пред страшну олујину кад тице предосећају несрећу, па се склањају, тако су сва слаба створења, у предосећању велике катастрофе, склонила била главе под кровове своје. Крушевац је био опустео. Све што сабљу може пасати, отишло је с Кнезом. Залуд је царица Милица молила да јој се остави бар један од њених девет брата, да имаде брата од „заклетве“, ни један није хтео остати. И слуга Голубан се заплакао кад га је Кнез вратио у Крушевач, да чува Царицу.

Битка ће бити само један дан. Резултат ће се знати убрзо. Једва дишући, народ очекује тај резултат. Тишина... ћутање... оморина...

Како је било мајкама српским? Срце је у њима пущало од жалости. Спартанке нису могле издржати веће ударе него што су мајке косовских витезова издражале. Настала је неизмерна жалост по целој српској царевини после свршене битке на Косову. Мајке и сестре су ходиле на крваво поље косовско, да претурају коње и јунаке и траже своје синове и своју браћу, да их одбране од гавранова и покрију црном земљом. Мајка Југовић је само једна таква мајка, чија је судба опевана и записана. Но то је само један сликован пример мно-гобројних трагедија.

Пад царевине

Пад српске царевине добија много трагичнији нимбус кад се размотре племенити владаоци народни у том времену. Лазар, Милица, Стеван Високи и Деспот Ђурађ Смедеревац најсветлије су и најблагодарније личности које је српски народ дао за све време прве српске царевине, почев од Рајка Немањића па до коначног пада српске независности. То су четри сјајне звезде, које су народу српском осветљавале пут својом благом вечношћу и после заласка великог сунца српске моћи на Балкану. Наш велики прелом у историји и пад

царовања у робовање ништа не чини толико узвищеним ни тако болним као појава свих сјајних и светих карактера на позорници српске историје. Већ о Лазару и Милици има се јасан појам као о личностима сјајним и светим по карактеру. Мање је популаран, премда сасвим незаслужено, појам о карактеру Стевана Лазаревића и Ђурђа Бранковића.

Ево како их описује њихов до сада најбољи историчар: „На глас о смрти Стевановој народ је заплакао као да је од једног срца. Стеван је био човек жарке душе. Кад историја предузме да се служи изразима егзактних наука, решћи ће, да је Стеванов нервни склоп био богат, нежан и опет здрав, с много мозга у глави, с јаким срцем у прсима. То је био човек, у кога спољашњи утиси лако покрећу одјек, али скоро свакога одјек племенитог звука Одважан и пун духа на бојном пољу, као и на пољу државничком, пун човечних, неки пут до мекости човечних осећања, лако запаљив у јуначку ватру варници мачева, лако запаљив у пламен и поетских осећања одзраком лепоте, па било то красотом цвета или љупкошћу жене, пун романтичности, Стеван је један од оних људи, чији физички живот брзо сагорева, али чије име остаје да се дуго с љубављу спомиње и да још дуго разгорева друга срца. Међу свим нашим владаоцима средњег века, он је најпитомији, најобразованiji, најљубазнији и најпотпунији човек, проникнут свешћу о свом достојанству и пун истинитог милосрђа. Народ га је љубио. Књижевници које је он тако радо око себе прикупљао, на рад постицао, потпомагао, и у ред којих је и сам својим књижевним покушајима тако радо ступао - књижевници су се за њу одушевљавали. Тамерлан му се дивио на бојном пољу код Ангоре. Султани су га поштовали као јуначна и мудра човека. Турски хроничари, какви су Мурат - Драгоман и Сеад - Един, компилатори старог Едриза и Нешрија, кад год о њему помињу, називљу га с очевидним поштовањем Коџа Деспот тј. Велики Деспот. Краљ Жигмунд признаје му толиким јавним доказима да цени његово „у срећи и несрећи тако верно“ пријатељство. Млади кавалери у Угарској надметали су се за част, да их Стеван, први вitez ордена златног змаја, својом руком у витешки ред уведе. Војводе и државници, какви су били бан Матко Таловац, Јован Хуњади и други били су срећни што су прве године своје младости провели служећи у двору српском под личним упливом таквог господара и таквог витеза. Константин изриком каже „Долажаху му на службу најсветлији и најхрабрији као бољем од себе“, а на другом месту помиње „угарске витезе, слуге деспотове“. Виндек, често помињани секретар краља Жигмунда, који је деспота лично познавао, пише о њему, да је то био „поштењак, дивно леп човек, истинит и правичан а мирљубив“. У једном писму од 18. фебруара 1421. год. кнез, властела и општина дубровачка пишу Стевану: „Господине, Бог ви је прославио на лицу земље и прославил велика и силна господара и на честил ви висоцјем и великорасњем разумом, од којега свјетлоћа и луче ако сличне по свем свијету просјећљено јест пред царми и краљи и господами земаљњеми ваш велики разум и правда“. Животописац његов Константин казујући како је Стеван одлазио међу западну господу, вели: „Пред вјеми и паче вјех видим бје, јелико луна посрјед звјезд и из далече видим бјеше всакому“. (Ч. Мијатовић).

О деспоту Ђурђу, наследнику Стевана Високог, ево шта исти историчар вели: „Човек висока и снажна узраст, јака и хармонична развијена грађа телесна, правилним господским цртама у лицу, дугом косом, густом округлом брадом, дугим брцима, личан човек у пуноме смислу речи. Израз његова лица и све његово понашање пуно је мирноће, озбиљности и достојанства. Има му шездесет година, али изгледа за неколико година млађи“.

НЕПОСРЕДНА СУСРЕТАЊА

МОЛИТВЕНИ МИР

Јутарња молитва. Црква је скоро пуна, сви погледи су упрти у олтар, изнад кога свјетлућају кандила. У средини се види пламичак запаљене воштанице. Монаштво се спрема за литургију. на вратима се појави још понеки вјерник, прекрсти се и полако улази у храм.

Литургија само што није почела, понестаје још мало оног обичајеног жагора пред богослужење. Молитвени чин за овај велики празник само што није почeo.

Руке вјерних су на прсима, олтарска врата , двери се отворише. Срџа нам јаче залупаше, као да се отворило Небо. Испред нас распети Господ као да нас гледа . С лијеве стране блажени лик Мајке Богородице, а са десне Господ Исус Христ, смилено гледа на своје стадо.

Пред нас изађе бледуњаво монашко лице, служба започиње, монах полако изусти Благословено царство....

Врата храма зашкрипаше, зашкрипаше више него уобичајено, они који бејаху до врата окренуше се. На њима се у исти мах појавише три лица, двоје са обе стране штока врата, а у средини дјевојка. Они помало збуњени, а она, па скоро насмејана, радост јој блиста из очију. Њене њежне руке покретале су точкове инвалидских колиција.

Прсти руке њежно бијели, ал јаки, ниједан покрет сувишан. Све је тако синхронизовано па изгледа скоро једноставно.

Ноге наслоњене, у једном тренутку ми се учини као да корачају. Полако прелази праг и уђе у цркву. Ово двоје са стране се одмакоше. Она полако приђе ћеливајућој икони. Подиже са ње крст објема рукама, чврсто га стеже и пољуби.

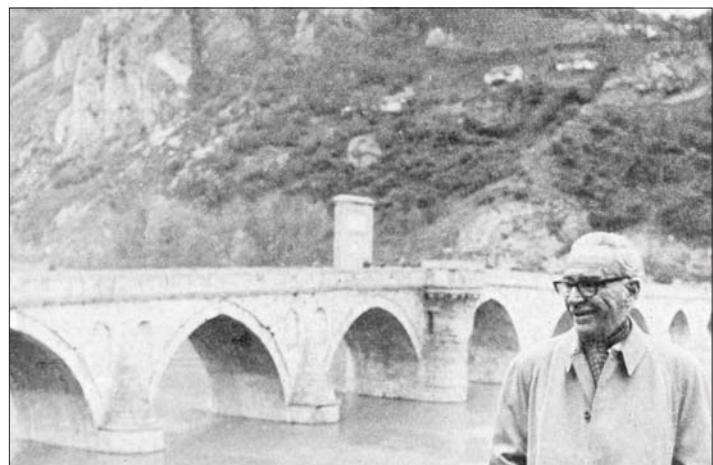
Врати га на исто мјесто. То исто учини и са иконом. Са колико љубави је то све учињено?! Мало смо се размакли, како би дјевојка у колицима пратила богослужење.

Монах без трептјаја, као да се ништа није дододило, настави Божју службу, читају се јевнjeља. Служба на овај велики празник дуже траје. Овога пута чини ми се свако је пожелио да што дуже траје.

A. C., Вишеград

ЗНАКОВИ ПОРЕД ПУТА

“То је она непојмљива сила која у изузетним светлим тренутцима отвара врата и најтврђих, најбезнаднијих тамница управо тада кад за то има најмање изгледа и наде.”

“То је онај спасоносни ударац који понекад одједном решава најтеже људске заплете и спорове, нудећи бескрвна решења на основу љубави и разума тамо где прете најтежи судари и безумни нереди. Тај звук - сјај, који је стварна снага, иако невидљивог и необјашњивог порекла, не отвара само најбезнадније тамнице; он иде и даље и дубље; уноси светлост у међуљудске односе и никде не губи своју снагу. Он пронира понекад у нашу крв, у наше мисли, или снове, ту врши своје спасоносно дејство и може да нас одбрани од искушења којима смо тако често изложени у нашим мислима и сновима, а против којих смо слабо наоружани или потпуно немоћни. Он може слабог и несналажљивог человека да уразуми, упути и охрабри, јер нас штити од свега што је тамно и нико у нама и око нас, ослобађа нас страхова и пораза и доводи у срећни положај у коме храброст није ни потребна.”

“Чим је у човеку почела да тиња искра свести, она му је показала кратковекост нашег постојања у овом свету, са његовом правилном сменом дана и ноћи и годишњих доба. И са тог места кренула је она замишљена људска линија што из нејасног живота води право пут вечности...” “...А онда је одједном, неразумљиво и неочекивано, пао са мене сав терет. Вајајућу сам из тог стања између смрти и живота и вратио се на пут свога старог и знаног постојања. Опет сам осетио тешку људску бригу али и светлу жељу за покретом, речју и делом. Опет сам чуо шта говори вода својим жубором. Опет су дани били осветљени смислом и путеви радошћу.”

И кренуо сам напред - још једном: напред - не сећајући се ничег од оног што остављам иза себе и не мислећи на оно што ме чека.”

*“Што често жудимо с овог света
ход и мисли дини,
делећи тако лудим срцем
велику Божју висиону
на боље и горе,
то је с часовита несавршенства
и страшне жеђи дубоке и свете.”*

Иво Андрић

ЗНАМЕНИТИ СРБИ

ЦАР ДУШАН

Син је краља Стефана Дечанског и Теодоре, кћери бугарског цара Смилца. Са оцем, као млад дечко, живео у прогонству, у Цариграду, од 1314. до 1320. 06. 01 1322. био је са оцем као "млади краљ" крунисан. 1329. ратовао је са успехом против Босанаџа, који су били, освојивши Хум, продрли и преко Дрине. Наручито се истакао 28. 07. 1330. у битци на Велбужду, против Бугара. Али убрзо је дошао у сукоб с оцем. Стефан Дечански имао је с другом женом, Маријом Палеологовом, сина Симеона, и изгледа, да је њему хтео обезбедити престо. Српска властела, нездовољна старим краљем, почела је да се купи око Душана. У пролеће 1331. отаџ је напао сина, и спалио му двор на обали Дримца; али у јесен Душан је успео да потисне оца. Стари Стефан био је заточен у Звечану, где је умро 11. 11. 1331. Душан је био поново крунисан за краља 08. 09. 1331. О Ускрсу 1332. венчao се Јеленом, сестром бугарског цара Јована Александра. Душан се брзо показао као владалац јаке руке. 1332. утишао је један мали устанак у Зети. Том приликом чинили су му малу услугу Дубровчани, и он им је, као награду, продао 22. 01. 1333. полуострво Стон. Од 1334. почела су Душанова освајања у Македонији, која су, с мањим и већим прекидима, трајала све до пред крај његовог живота. 1335. имао је Душан борбу с Мађарима и потиснуо их је из Србије.

Крунисање цара Душана у Скопљу 1346.

После смрти цара Андronика III (15. 06. 1341), избила је у Византији велика унутрашња криза с борбама око престола. једну је странку водила царева удовица Ана, чији је син Јован био још малолетан, а другу намесник и војвода Јован Кантакузен. Душан је употребио те унутрашње борбе у Византији, да прошири своје поседе. Кантакузен, који је једно време рђаво стајао, прешао је 1342. у Србију, и наставио борбу, помаган од

Душана. Али у лето 1343. отишао је из Душанове области. Осетио је током рада и заједничких борби, да Срби у првом реду гледају своје интересе и да немају безуветно поверење према њему. Душан је после тога чинио услуге другој, царичној страни, али је без обзира на Цариград, наставио своја освајања у Македонији и Арбанији. - Кад је у октобру 1345 дошао у српске руке и сер, Душан је решио, да постигнуте успехе крунише царском круном. Српска архиепископија је била подигнута на патријаршију, а на Ускрс, 16. 04. 1346., био је Душан у Скопљу свечано крунисан за цара "Србљем и Грком". То је највећи успех српске државе средњега века., Србија је у тај мах била прва сила на Балкану. Проглас патријаршије и царства узбудио је Грке, и цариградска црква проклела је Душана ради неканонског прогласа српске патријаршије. Мађари, међутим, који су од 1342. били посели Мачву с Београдом, пожурили су да склопе с Душаном мир. После крунисања Душан је наставио своја освајања и борбе с Грцима. 1348. били су већ у српским рукама Епир и Тесалија. 1350. дошло је до рата с Босном, у којем су Босанџи били потиснути од војске, коју је водио сам Душан, али је ратовање прекинуто јер је царево присуство било потребно на југу државе. Кантакузин, помаган Турцима, беше почeo офанзиву против Србије. Душан је успео да брзо поврати старо стање. У то су, позвани од Кантакузена, нагрнули Турци на Балкан, и ту се 1354. , у Галиполју, учврстили у сталним насељима. Душан се носио мишљу, да као "капетан" хришћанства, помаган од папе, потисне Турке и освоји Цариград. Уред преговора и припрема око тога био је 1354. нападнут од Мађара, али је прашао без губитака. Ненадано, цар је умро 20. 12. 1355., а сахрањен је у Арханђеловом манастиру код Призрена.

Значај Душанове јаке личности види се најбоље по томе, што је свуда он својим присуством, решавао ствари, и што је после његове смрти почело нагло опадање. Његова је политика била очевидно империјалистичка и није донела користи за саму Србију. Земља се трошила многим ратовима и пунила туђим, Србима непријатељским и од њих културно јачим елементом. Осим тога, у сувише брзо развијеној држави, развила се и појачала власт војних великаша и обласних господара на штету државне целине и централне власти. Али, Србима је Душанов успех био мир, јер је показивао снагу расе и моћ замаха, и јер је створио царство и патријаршију. Важан културно-правни споменик његове владавине је његов Законик, донесен на саборима 1349 и 1354.

ДУШАНОВ ЗАКОН

Око десетак рукојица што је закона сачувано је од XIV до XVIII века. Оригинални се рукојис није сачувao. Најстарији је рукојис нађен у манастиру Србози; он је најстарији. За њим долази што старини рукојис, који је био у својини првогренске епископије (првогренски рукојис), који је био основа Новаковићевом издању од 1898. Остали рукојиси удаљују се више или мање од тих најстаријих рукојица што се оважају углавном где редакције, које су извршено у 150м и онда крајем 17ој или почетком 18ој века. Сам Душанов закон није израђен на јоменутим саборима, него је пре тога, сремљен и онда поднеши сабору на одобрење. Да је цар Душан свесно и озбиљно јомишљао да што боље уреди правне прилike своје велике и простиране државе, види се из једне његове наредбе из 1346. или 1347., у којој налашава, да је намера јоставити у својој држави нове уредбе и нове законе. У закону можемо ћеледаш осим варење тих намера.

Садржај Закона је објављен (према Новаковићевом издању од 1898). Чланци 1-38 тичу се црквених супружних парова и особа; чланци 39-62 односе се на власништво и њихове привилегије; чл. 63- 73 тичу се друштвених класа насеља: чиновнике, оштрокрајнике, мерођоха, сећебра; чл. 74-83 односе се на село и његове привилегије; чл. 84-117 садржавају утврђивање казнено-правних прописа за нарушавање чланова Закона о бављењу супружним паром и њиховим привилегијама; чл. 118- 122 баве се привилегијама и њиховим привилегијама; чл. 123-127 уређују правдисављање урадске супружности; чл. 128-135 тичу се војничких супружних парова. У друштвеној делатности Душановој Закону

Фреска у Манастиру Добруну, 1343. год.

не налазимо шолико систематски срећење траје колико у првом. Ту прећежно чланци, који би имали да уреде несрећење прилике, које су настале у Србији услед најлоји ширења државних траншица. како се види распоређена је трајање по начелу стапању, што норме су сведочане у првом, које ради о личним и сопственим односима појединих стапања. Тада систем одговара поштуну концепцији тадашње државе, па јој је и сасвим акомодаван. И ако је Душанов Закон сразмерно оисежан ради, показују се ипак што тачније тадања мноће празнице, и што у шаквим мајерцијама, за које знаамо из других извора, да су биле нормиране у Србији. Тако је породично право врло слабо засновано. Исто шако врло се мало говори о наследном праву. Више има оправда из сопственог

права, али и ма и ту празнина. Особијо мало има у великом законику обавезној праву, а о најважнијим правним пословима, као о кућном праву, займу, најму и тд., не дознајемо ништа. Оштарно је обрађено казнено право, но и оно не у поштуности.

Одјовара карактеру самој Законику, што су ои-
сежније обрађени односи сашалешки, дакле ћрава и
дужносни појединих сашалежа, и односи међу њима.
На основи Законику можемо сашвориш доспајајући
слику српске сашалешке државе у Душаново време.
Упознајемо положај црквених особа, власнице, вла-
снелцића, трађана, себра, меробоха и оштроке, даље
положај војника, Влаха и шртоваца. Свакако ћреше-
же јавнојправни карактер норми у Законику.

Мићо се у лишерашију ћоворило о шом, у каквом је односу Џушањов Закон према осашалим изворима щрава, који су се у тошребљавали у Србији, нарочишто према ћрчко-византијском законоодав-

државној уређења. Као шаква законодавна радња он је замисљен, а шако је и проведен. Тиме се најбоље шумаче и оне празнице у Законику. - Важност Душановој Закона добро је означио Новаковић речима, да је то најлепше културно дело српског средњег века. Законик најбоље сведочи, на колико је висини стајала култура Србије у доба Душанова, и колико је тај власник озбиљно настојао да уреди своју велику државу на правним основама. Висину, на којој стоји Душанов Закон можемо исправно оценити тек онда, ако ћа упоредимо са савременим законодавствима европских држава, и уверимо се, да он и међу њима заузима одлично место, и то сафрају и то значењу.

Станоје Станојевић

АКТУЕЛНОСТИ

Колико познајемо свој завичај?

ВИШЕГРАД “ЧЕКА” МОНОГРАФИЈУ

Стаци бројних градова, цркава и црквишта, гробавља, стећака и веома старих и значајних објеката и споменика најбоље потврђују да је вишеградски крај одавно био насељен.

Географски положај је утицао да се овуда граде путеви, мостови, па све до жељезничке пруге и других саобраћајница, које се нису могле градити на другим дијеловима приобаља уз Дрину, Лим и Рзав. Зато је Вишеград одвајка да био значајно гранично мјесто, што је добрим дијелом условљавала Дрина, на чијим су обалама подизани градови и значајна војна утврђења.

И у новије вријеме Вишеград је познат и интересантан за историчаре, а посебно по својим природним ријеткостима (минералне воде у Вишеградској Бањи, ријетка рудна налазишта, затим Панчићева оморика, јединствени Црни бор...).

Парада српским борцима у Вардишту 1915.

Вишеград је познат и по бројним привредним, културним и другим дјелатностима. Посебну славу широм свијета пронио је наш нобеловац, наш суграђанин и почесни грађанин - ИВО АНДРИЋ, који је својим књижевним дјелима, посебно романом „На Дрини ћуприја“, пронио име и славу Вишеграда широм свијета. У његову славу и другим поводима Вишеград је центар значајних културних манифестација.

Ријека Дрина је била мамац да се баш на нашим обалама сагради њена прва и јединствена у свијету на Дрини ћуприја, да се уз ћуприју развије град, подигне хидроелектрана и развија туризам.

Али, за данашњу млађу генерацију Вишеград и вишеградски крај је значајан и по много чему другом. Овдје су својевремено биле бројне школе и други културно-историјски објекти, којих више нема.

Млади људи немају прилике да се упознају са историјатом и остацима бројних старих градова, као што су Добрин, Вишеград (Павловина), Бродар, Хртар, Браковички град или Рујишта, а посебно цркава у Добрину, Вишегра-

ду, Вишеградској Бањи, Блаџама, Горњој Лијесци и Добринској Ријеци. Недовољно су младим људима позната и бројна црквишта, црквине и други остаци некадашњих базилика и других богомоља, те стара гробља са преко хиљаду стећака.

Заиста је предуг списак свега што би требало да се опише и забиљежи, што би користило нашим младим нараштајима да више и непосредније упознају завичај у коме живе.

Вишеград је један од ријетких градова који нема своју Монографију, са основним подацима који нису и не смију бити заборављени.

Једина књижица о Вишеграду је „Град Вишеград и околица“, чији је аутор и издавач 1934. године био Азиз Ресулбеговић-Дефтедаревић, жељезнички службеник у Вишеграду. Истина, и у књизи „Дрина“, професора Д. Ј. Дерока, издање Друштва „Фрушка Гора“ из Новог Сада 1939. године, у којој је описана Дрина и сва мјеста на њеним обалама, написано је доста и о историјату Вишеграда, али не све оно што би заслуживала Монографија. И у књизи „Река Дрина и Подриње“, коју је 2000. године приредио Др Слободан Ристановић, као и у књизи „Дрина“, говори се о свим мјестима на Дрини, па и о Вишеграду.

У књизи „Вишеград у српској и босанској средњовјековној држави“, аутора вишеграђанина Милана Коџе, доста тога је објављено што би требало да се нађе у будућој Монографији Вишеграда. Кођо, кажу, у својим необјављеним и за штампу припремљеним књигама биљежи још доста тога из наше богате прошlosti.

У бројним листовима и часописима, путописним записима, па и у предратним „Вишеградским новинама“ које су излазиле десет година, доста података из историје овог града и околине је нашло своје мјесто, али те новине на жалост нису све сачуване и нису доступне новим, посебно младим становницима Вишеграда.

ЦРКВИНЕ

На више локалитета у вишеградском крају постоје Црквине или Црквишта, што најбоље потврђује да су на тим мјестима постојале цркве.

Легенда каже да је на Претиши, неколико километара од Вишеграда према Међећи, на мјесту које се и данас назива Црквине, била камена црква коју су Турци, освајањем ових крајева, порушили и километар даље, према Дрини у селу Твртковићи, саградили велику и високу камену четвртасту кулу. Прије седамдесетак година, кула је порушена и од њеног тесног каменара реконструисана ћамија, десетак метара даље

Посебних писаних трагова о томе нема, али су легенде и усмена предања са кољена на кољено о цркви на Црквинама још увијек свеже.

Поред Црквина на Претиши, постоји велико гробље, које је зарасло у коров, и не памти се да је у њему вршено сахрањивање уназад стотињак година.

Црквина и Црквишта има и на другим подручјима вишеградске општине. Једно је у околини Прелова, према Дрини, а има налазишта и у Сасама.

И оно објављено у поменутим књигама за многе вишеграђане је непознато, јер им та ријетка издања нису доступна, изузев неких која се могу наћи у Спомен библиотеци „Иво Андрић“.

Свечано откривање Спомен костурнице у Вардишту 1932. године

ГРОБНИЦЕ И ГРОБЉА

На подручју вишеградског краја има велики број гробала и гробница, посебно стећака и базилика, нарочито у појасу вишеградске Жупе.

Посебно је интересантна Капела и Костурница у Вардишту, подигнута и откривена на Видовдан 1932. године. „У овој Спомен-Костурници, дарованој од Јосифа Матковића, трговца из Београда, леже кости палих у рату 1914-1915. године“, пише на овој Спомен-Костурници.

На мјесту где је подигнута Костурница било је велико гробље са 400 гробова погинулих и умрлих српских војника у Вардишту 1915. године.

Не би требало заборавити ни гробницу на Тршевинама, у којој су сахрањени борци НОВЈ, а посебну пажњу би требало поклонити бројним гробовима погинулих бораца у Отаџбинском рату 1992-1995. године.

Да би се Монографија вишеградског краја, са својим културно-историјским и природним ријеткостима написала и сачувала од заборава било би добро да се покрену активности на њеном припремању и објављивању. Тиме би, како је то и ред, сакупљено забиљежили и отргли од заборава.

Било би добро да управо Редакција часописа „Соко“ буде иницијатор покретања тих активности, јер Вишеград је без сумње заслужио своју Монографију.

Љубомир Мутапчић

СРПСКА ДИЈАСПОРА

Сталне завичајне поруке чланова
Канадско-српског друштва
“Херцег Стефан Вукчић Косача” из Кичинера

НЕИЗБЈЕЖНА ЗАВИЧАЈНА НИТ

Ха годишњој скупштини Канадско-српског друштва „Херцег Стефан Вукчић Косача“ одржаној средином маја ове године у Кичинеру, још једном су сви учесници овог скupa нагласили велику љубав коју бивши становници горажданског краја осјећају према свом завичају.

Иако отјерани са својих вјековних огњишта у велики бијели свијет, Гораждани који данас живе и раде у овом дијелу Канаде не заборављају своје стазе и богазе којима су некада поносно ходили. Како кажу, не заборављају своје њиве и ливаде, своје улице и ни једног тренутка се не одричу краја у коме су рођени и где једног дана, сви одреда, жеље, уз Божију помоћ, да се врате, јединствена је порука са овог годишњег скupa.

Садашњи центар окупљања свих Гораждана расутих по цијелом земаљском шару је црква „Светог великомученика Георгија“ у Доњој Сопотници - општина Ново Горажде, удаљеној од центра Горажда свега неколико километара, која територијално припада новоформираној општини Устипрача. Ради се о црквеном здању у коме је од 1519. до 1523. године радила прва штампарница у Босни и Херцеговини, а друга на Балкану. Једном речју она је била и јесте непрекинута Горажданска завичајна нит које се сви окупљају.

Та црква страдала је у послједњем рату, али је захваљујући понајвише љубави, па тек онда парма, поново добила свој стари сјај. Уз бројне Гораждане, без сумње највећи дародавци обнове ове цркве били су управо бивши Гораждани који сада живе у Канадским градовима Кичинеру, Ватерлоу, Хамилтону и Торонту, који су до сада сакупили и послали у Доњу Сопотницу близу 75 хиљада конвертибилних марака.

-Ова акција се и даље наставља, а већ 17.јула на пикнику који Гораждани организују у Милтону сигурно да ће помоћ завичају бити увећана. Уз богат културно забавни програм тог дана се у Милтону очекује више од хиљаду Гораждана и њихових гостију. То су сусрети земљака за памћење, јер многи се управо на оваквим манифестијама први пут виде послиje 15 година лутања бестрагијом. Нико се тада не стиди да пусти сузу радосници због изненадног сусрета са драгим пријатељима, али и сузу туге за изгубљеним завичајем, јавља нам новинар Војо Мачар.

Поред овог сусрета Гораждани у Кичинеру сваког новембра прослављају и своју крсну славу Ђурђиц, а крајем фебруара већ традиционалну културну приредбу, „Сунце над Дрином“, коју су прошле године посветили великим народном пјеснику и композитору истинске народне музике, Радославу-Раду Јовановићу, аутору непролазних хитова, попут „Негде у даљини“, „Маленим сокаком“, „Јаблани се повијају“ и других.

Како је посебно наглашено на посљедњој годишњој скупштини Друштва тежи ће се да се све ове акције, којима је главни циљ помоћ родном крају, обогате новим садржајима у којима би и млади и стари нашли своје мјесто и праву улогу.

На овогодишњој скупштини Канадско-српског друштва „Херцег Стефан Вукчић Косача“ одато је признање првом предсједнику Друштва Илији Ракановићу, као и актуелном предсједнику Ранку Ракановићу.

Ради се о рођеној браћи Ракановићи, горажданима који су након боравка од скоро тридесетак година у овом Канадском граду одавно постали угледни и признати бизнисмени и најзаслужнији су за запошљавање, окупљање и успјех овог Друштва. Браћа Ракановићи су били моторна снага која је покретала и друге да се ангажују на свестраној помоћи родном крају.

На овогодишњој редовној скупштини у ново Предсједништво Друштва изабрани су Миленко Вуковић, Бошко Гамбијожа, Ђуро Лубарда, Војо Мачар, Вељко Обрадовић, Драгица Пјевић и Ранко Ракановић, који је поново изабран за председника.

Славко Хелета

ИНТЕРВЈУ “СОКОЛА”

Славко Јовићић-Славуј, подпредсједник Савеза логораши РС и народни човјек

НАША БОРБА ЗА ИСТИНУ

Лични подаци

Пођен сам 10. маја 1953. године у Пазарићу, општина Хаџићи, по занимању правник, тренутно живим на Палама као расељено лице у закупљеном стану са супругом и троје дјече. До 1992. године радио у безбједносним службама предратне БиХ као инспектор за безбједност објекта и личности, а онда 1334 дана или 44 мјесеца био заточен у пет мусиманских логора, два мјесеца дуже од ратног сукоба у региону. Дакле, тек по затварању логора Силос 27. јануара 1996. године, на Светог Саву, дочекао толико сањану слободу. А главна оптужница за затварање практично свих Срба са подручја Пазарића и Тарчина била је што смо били Срби, правно обликована под фамозно „контрареволуционарно удруживање ради рушења легално и уставом признате државе БиХ“, што је била једна тешка иронија и правна лакрдија. Мада ме је лично познавао, јер сам га обезбеђивао до почетка ратног сукоба, Алија Изетбеговић није ништа предузео да мене и све друге Србе ослободи из њихових логора. Четири пута је долазио на хелиодром који су изградили логораши у Тарчину, петнаестак метара од Силоса, након чега сам ја добијао још веће батине. Након рата све до 31. августа 2004. године радио сам у службама безбједности МУП-а РС, од када сам без посла и „на чекању“.

Почетак борбе за истину

Још 1996. године сам имао највећу да оснујем Савез логораши РС јер сам видио да ће доћи времене велике борбе за истину. Али, било је то вријеме одбијања сарадње са међународном заједницом, што се данас показује контрапродуктивним, јер смо изгубили огромно вријеме и медијски рат у презентацији наше истине у свijetu. Кад смо видјели да су само Срби у позицији оптужених за све и свашта 20. децембра 2002. године формирали смо наш Савез са једним и основним циљем: БОРБА ЗА ИСТИНУ о страдању Српског народа, не умањујући страдање и других народа у БиХ. Пошли смо од тога, у чemu истрајавамо, да је истина једна и недјељива и она се мора доказати. На жалост, цијело ово вријeme нисмо имали и немамо неке велике помоћи од власти, јер нису схватиле нашу позицију, али без икакве лажне скромности и препотентности, а свједок нам је народ, наша је организација сигурно постала најутицајнија невладина

организација која већ креира јавно мијење и мишљења у српском народу. Због те позиције добијамо огромну подршку српског народа, али и од људи из реда бошњачког и хрватског народа. То је велика ствар и најбоља потврда да је наша борба за истину исправна, јер не негирамо шта други раде и причају и нисмо искључиви, као већина у сличним организацијама и тијелима у Федерацији БиХ. Крајњи наш циљ је помирење, које опет не може доћи док се не утврди истина и док се „не разјасни ко је коме шта уради“.

Широки фронт чланства

Савез логораши има преко 55 хиљада чланова који су прошли кроз 536 логора и приватних затвора на територији Федерације БиХ, од чега само на подручју Сарајева 124. По нашем статуту чланови Савеза могу бити и они који нису били у логорима, тако да имамо један огроман притисак наших људи за учлањивање, јер су схватили да се истински боримо за истину. То је нестраначка, невладина и интересна организација, а с поносом истичем да је наш први и једини почасни члан његова светост патријарх српски господин Павле. Поносни смо што смо од његове светости добили толико савјета за наш рад.

Хашки трибунал - пропали пројекат

Тaj суд је формиран на три основне премисе: да се постигне правда за жртве, што није постигнуто-поготово за српске жртве, да се на бази те правде сазна истина о протеклом ратном сукобу у региону, што се није, нити ће се никада на њихов начин рада сазнати, и треће да на бази те истине дође до помирења. Напротив, Хашки Трибунал је све то још више закомпликовao и још више унио мржње међу народима у БиХ. Зато савез

логораши РС сматрамо да БиХ може да функционише као држава само ако су сва три конститутивна народа задовољна, ако се осјећају слободно, комотно и ако су им људска права поштована. Кад ово кажем поносан сам што је РС једина мултиетнички дио БиХ где се вратио велики број других народа, док на подручју Федерације БиХ данас живи свега три посто Срба. Тако данас у Сарајеву нема 200 хиљада хришћана, од чега је 150 хиљада Срба. Дакле, не може се на бази једностране, селективне и такозване истине градити помирење и повјерење народа када је опште познато да је данашње Сарајево већи

муслимански град од већине градова у исламским земљама, у коме су избрисани готово сви наши православни коријени.

“Сарађња” са властима

На жалост ни једна власт у РС након Дејтона није показивала интерес за нашу тежњу да се докаже истина о страдању српског народа у протеклом рату. Људи су то олако схватали, што потврђује вјековну српску судбину који су на бази добочинства према другима увијек очекивали „да ће све само од себе доћи“. Мада смо је очекивали, на жалост, помоћ од власти РС Савез логораша РС никада није добио. Проблем је што Срби у цјелини никада нису успјели да издефинишу ЦИЉ, из чега би проистекао минимум националних интереса са једном стратегијом. Наш проблем је „што не можемо сами са собом“. Дакле потребно је да прекинемо са сујетама и да сагледамо своју реалну позицију и интересе, поштујући иста права других народа.

Прерастање невладиног оквира

За кратко вријеме смо стекли огромно повјерење код народа. Иницирали смо формирање координационог центра 11 невладиних организација из РС, који ужива огромну подршку српског народа. Али, очито, да на томе не можемо stati. Како би надокнадили изгубљено вријеме и како га и даље неби непотребно губили поборници смо укидања Секретаријата Владе РС за односе са Хашким Трибуналом, јер није ништа урадио да се починиоци злочина над Србима процесуирају. Уместо њега предлажемо формирање Института за истраживање почињених злочина само над српским народом, који би имао невладин карактер, без непотребног владиног и политичког утицаја. На то нас обавезују неразјашњене судбине хиљада наших људи. Мислим да ће се једнога дана показати да смо ми дали велики допринос сазнавању истине и заштите српских националних интереса, како би биолошки опстали у БиХ, те за заштиту уставног поретка РС у оквиру БиХ.

Истина о Сребреници

Био сам на отварању меморијалног центра у Поточарима уз најбољу намјеру да одам почаст људима који су заиста жртве злочина. Мислим да је највећи интерес српског народа да се утврди права истина о Сребреници. А она по мени изгледа овако: не може се 7.800 имена, које је Влада РС навела у свом изјештају као несталим, „фактурисати“ нама, као да је над свима њима почињен злочин. То се мора гледати са више аспеката. Прво, зар у том граду за четири ратне године баш нико није умро природном смрћу или од болести. Познато је да су се њихови војници са пушкама пробијали „Алаховим путем“ према Тузли, тако да су били легитимни војни циљеви, тако да не могу бити сврстани под категорију над којима су Срби починили ратне злочине. Дакле, Сребреница се мора потпуно разјаснити, а не само пуким прихватањем поменуте цифре. Тачно је да је тамо страдало доста људи над којима су заиста почињени злочини, али не може се девет дана рата гледати изоловано и сва 42 мјесеца ратних сукоба и несрће свих народа у БиХ свести на искључиву несрћу Сребренице. Дакле, не може се избојећи питање шта је са српском Сребреницом 1993. године када су злочинчке фаланге и хорде Насера Орића ликвидирале око двије хиљаде Срба на том подручју, спалиле 56 села и потпуно затрле све коријене постојања српског народа.

Зашто су Бошњаци против пописа становништва

Зато што би тај попис показао све могуће фалсификате о броју жртава из реда бошњачког народа. Почели су од цифре 300 хиљада, па кад су видјели

да је то превише онда су је у више наврата смањивали. Нисам за минимизирање и лицитирање, што је највећи људски и Божији гријех, али постоји могућност да се утврди истина за страдање свих људи, поготово у урбаним срединама, као што су Сарајево, Коњиц, Илијаш, Mrкоњић Град, Горажде, Мостар, Брчко, Зеница, Травник, Тузла... За то је, између осталог, неопходан попис становништва.

Амерички утисци

Поносни смо што смо били ријетки Срби који су званично посјетили Амерички конгрес и уз велико задовољство направили један велики искорак истине на то утицајно светско подручје. Успјели смо да презентирамо конгресменима, који су мало знали шта се све овдје дешавало, нашу документацију са истином о страдању српског народа у БиХ, што су они пропратили са великим интересовањем. Америка је тренутно у једној великој паници од огромног зла - тероризма, тако да су са великим пажњом саслушали нашу причу о дјеловању муџахедина и Ал-Каиде на подручју БиХ у оквиру ратне Армије БиХ, који су починили стравичне злочине над српским народом. При томе смо им нагласили да они своју мисију чињења зла у БиХ нису ни завршили, што је велика опасност за Европу и свијет. Дакле, наша мала организација је отворила дијалог са Конгресом највеће светске силе, јер су људи оцјенили да располажемо са истином, аргументима и доказима. Зато смо им добро дошао саговорник, мада су они практично господари свијета, који су према нама исказали високо поштовање и разумјевање. Уз то, презентирали смо им самовољу високог представника која се коси са елементарним људским правима, кога отворено подржава и Амерички амбасадор у Сарајеву, на шта су они нагласили да он нема таква овлаштења. Сама чињеница да смо добили позив да поново крајем октобра будемо гости Америчког Конгреса најбоље потврђује да смо прихваћени као цијењен саговорник и партнер. То је од велике важности због огромне медијске халабуке и лобиста из реда бошњачког и хрватског народа. Не треба сметнути с ума ни чињеницу да у САД има око три милиона Срба, од чега само у Чикагу око 400 хиљада, где је конгресмен Српкиња Мелиса Бин.

Комисија за испитивање злочина над Србима у Сарајеву

Сарајево је највеће стратиште српскога народа тако да смо 24. фебруара 2004. године поднијели 110 појединачни апелација за испитивање ратних злочина над Србима у том граду. На основу њих смо збирном апелацијом тражили да Уставни суд БиХ, као највиши орган - правни съједбеник укинутог Дома за људска права, донесе одлуку по три основа: да обавеже Владу Федерације БиХ да саопшти све о страдању Срба у Сарајеву, да се идентификују починиоци небројених злочина над Србима и њихови налогодавци, а затражили смо и нематеријалну одштету за нанесену душевну бол члановима породица које, ево десет година након Дејтона, трагају за својим најмилијим. На сву срећи Уставни суд БиХ је 27. маја ове године донио одлуку у нашу корист и обавезао Владу Федерације БиХ да преко своје Комисије за тражење несталих саопшти све апелантима што су тражили у својим захтјевима.

Шта чека Ешидаун

Обзиром да је уставни рок од 30 дана увек прошао, а да Влада Федерације по томе није ништа урадила, ових дана сам послао писмо високом представнику у БиХ Педију Ешидауну, који је у више наврата говорио „ако се представници српских жртава појаве да ће исто поступити као и у случају мајки Сребренице и формирати Комисију за Сарајево“. Стрпљиво чекамо одлуку Педи Ешидауна и ОХР-а, да видимо хоће ли заиста испунити дато обе-

ћање, јер је ово изванредна прилика да покаже како није селективно опредељен према жртвама из сва три конститутивна народа и надам се да ће ускоро заиста успиједити нека његова, за нас позитивна, реакција. Тиме би коначни и обавезујући судски епилог добио свој резултат-Комисију за истраживање злочина над сарајевским Србима, и то по сличном принципу као што је то урађено са Сребреницом. Дакле, са правне стране све је кристално чисто и јасно. Уставни суд БиХ, као највиша инстанца у БиХ донио је обавезујућу одлуку са датим и већ пробијеним роком и ту више није потребан никакав коментар. Све ово недвосмислено показује да Власти у Федерацији БиХ врше нову опструкцију највише правосудне инстанце у БиХ и није им стало да се сазна права истина.

О све већој паници међу Бошњацима

У својој журби Бошњаци су, доказујући да су само они жртве и апсолутно „чисти“ од злочина над другим народима, направили кардиналну грешку. Јер сваког дана прикривана истина излази на свјетlost дана и тај процес се не може зауставити. Због свега тога највећи интерес бројног чланства Савеза логораша РС је да учествују у најављеним процесима пред Судом БиХ. То је једини начин да докажемо да је, напримjer, „Виктор Бубањ“ био логор где су мучени Срби. Зато мислим да ће многи Бошњаци, који су све ово до сада олако схватали, Бога молити да су се нашли пред Хашким Трибуналом, уместо што ће се наћи пред Судом БиХ у Сарајеву. Јер, неће се више моћи судити по систему ратног права „Кадија те тужи-Кадија ти суди“, и то само Србима. Тај суд је под мониторингом међународне заједнице, са судијама страницима у већини. Многи у Федерацији БиХ су се прерачунали, мислећи „укида се Хашки Трибунал“ и „збогом одговорност за злочине“. Зато је у многим градовима у Федерацији БиХ тренутно прави панични страх међу великима групама људи, који покушавају лобирати поједине Србе да их не оптужују. Све то говори да се истина не може скрити јер постоје живи свједоци и документи, тако да су те истражне радње сасвим логична посљедица успостављања Суда БиХ.

Народни и медијски човјек

Народ ми, очито, даје подршку јер, ваљда сматра да сам нека врста „народног министра“. Дакле, сваки човјек који жели помоћи свом народу је добро дошао. Народ је тренутно у апатији и недај Боже да је још у депресији. Зато ја дјелујем оптимистички, потенцирајући да ми одлучујемо о својој судбини. Јер, ако сви остану по страни и пусте да се само појединци боре за истину, онда ће све ово бити Сизифов посао. Зато ћемо се морати определити да путем заједничких тимова трагамо за истином, што је највећи интерес Српског народа.

О слободи

Све до прије овог несрћног рата нисам практично знао шта је ријеч слобода. Данас је то за мене светиња. Као што вјерујем у јединог Господа Бога, тако вјерујем и у слободу. Ми ћемо опстasti као народ на овим просторима и изаћи на прави пут, али нам требашира мобилизација свих људи који желе добро свом народу и, коначно, Босни и Херцеговини, јер она је и наша колико и других народа у њој, која се може градити само на бази интереса сва три народа. Све друго путем наметања је кратког даха и немогуће.

Политичке понуде и личне политичке амбиције

Искрено говорећи имао сам бројне понуде да се приклучим одређеним политичким партијама. Схватио сам шта је разлог тих понуда, јер очito же-

да „појачам њихове редове“. Ваљда многи полазе од тога да сам стекао одређени углед у народу зато што говорим истину и што се борим за народне интересе. Међутим, ја до сада никада нисам имао никакве политичке амбиције јер сам годинама уз власт и знам све чиме су се бавили и шта раде, након чега ми се често пута од свега тога смучило. Ипак, може се десити да на слиједећим изборима изађем као кандидат, али само ако то од мене затражи народ. Ако се то деси ишао бих у изборе као народни кандидат. Значи, не независни, јер ја ипак највише зависим од народа. Први пут ово говорим за јавност и још једном наглашавам да би моја једина опција за евентуално учешће на предстојећим изборима била да будем народни кандидат иза кога стоји народ.

О манастиру у Добрину

Пресрећан сам и радостан што је напокон ово свето место добило један заслужан изглед. То је веома важно јер нам је у овој тренутној апатији једино још остала Црква и Господ Бог. Обнављајући своје светиње обнављамо своју духовност која нам је сад потребна више него икада у овој ери свакојаког зла. Зато је добра прилика да овдје у Добрину младост долази, јер овдје само могу научити и добити поуке и савјете за прави пут и моћи схватити шта су то, заиста, коријени православља и шта је то кроз вијекове одржало српски народ.

О духовности и култури

Народ без духовности и без културе није народ. Уосталом, овдје у Добрину је такав крајолик који сам по себи привлачи. Ово мора бити једна истинска оаза људског опуштања, у смислу да човјек схвати да припада свом народу и овом простору, да овдје добије нову снагу, елан и изгубљену духовност због одређених подјела. Дакле, не смијемо заборављати и стидити се ко смо, шта смо и одакле потичемо. Човјек без коријена није човјек. Нека Господ Бог буде на помоћи Српском народу и оно што наши часни оци, Владике и господин Патријарх Павле говоре, потребно је да се Срби сложе, обоже и умноже. Јесте да је то тешко, али се на томе мора стално радити да бисмо као народ опстали.

Славко Хелета

ФЕЉТОН

ОДНОС ИСЛАМА ПРЕМА ХРИШЋАНСКИМ КУЛТНИМ ГРАЂЕВИНАМА

Уговорима склопљеним између првих арапских халифа и потчињеног хришћанског становништва честе су одредбе које се тичу цркава: "Цркве и синагоге становника Хире (Хира) биће поштоване". "Ниједна црква ни синагога неће бити порушена" (Аната и друга места). Њихове цркве не треба да буду ни порушене ни да служе становиšују ако плате цизију која им је одређена, ако не почине никакво убиство и ако не граде ниједну нову цркву, ниједан нови храм. "Њима ће се дати заштита за њихове цркве, њихове крстове... Њихове цркве неће бити употребљене ни за становиšују нити ће се порушити, они и њихове зграде неће претрпiti никакву штету" (Јерусалим, Лудд и други градови Палестине). И у Египту, као и у Сирији, гарантује се за њихове цркве као и за њихову веру.

Познати Уговор халифе Омера II садржи, такође, одредбе које се тичу култних грађевина: "Ми нећемо градити више у нашим градовима и у њиховој околини ни манастире ни цркве ни ћелије калуђера ни пустинјака. Ми никако нећемо поправљати, ни дању, ни ноћу, оне зграде које су порушене или које су смештене у муслимanskim квартовима".

Овај текст, на коме се оснива учење што се односи на култне грађевине, први пут је скициран код Абу Јусуфа: "Њихове цркве и њихове синагоге су поштоване, али они неће градити нове".

Учење исламских правника јасно је изражено у делу "Мизан" од Шаранија. Имами су једногласни у томе да је забрањено градити нове синагоге и цркве у градовима и значајним агломерацијама муслимanskog света. Такве грађевине су, исто тако, забрањене и у суседству тих градова, у пречнику од једне миље, према Абу Ханифи. Важно је, затим знати да ли су зимије (немусли-

мани) били овлашћени да рестаурирају своје трошне цркве и синагоге или да поново граде оне које су биле у рушевинама. Малик Сафи и Абу Ханифа одговарају потврдно.

Према Ибн Хамбалу и извесном броју познатих шафиита, рестаурација или реконструкција цркава и синагога у рушевинама никада није била дозвољена. Ибн ан-Накаш: "неће се градити цркве у земљи ислама и неће се поправљати оне које се поруše".

Улема од VIII до XIV века извлачиће из ових принципа екстремне закључке: "Један малекит, шејх Ахмад ад-Дирдир пише: "Реконструкција порушених цркава није могућна ни на који начин. Било би чак пожељно да се не дозволи поправка ових грађевина... Упркос томе, ми смо видели времена у којим су муслимансki храмови пропадали, док су се поправљале цркве". Један ханеит, шејх Хасан ал Кафрави каже: "Ми треба да порушимо сваку новоподигнуту култну зграду у градовима основаним од муслимана, као у Каиру, на пример". Шафиит Субки сматра да једна чак и неправично порушена црква, не може да буде поново изграђена.

По тврђењу А. Фатала, чијим се резултатима истраживања овог питања овде користимо, муслимансki правници су позајмili одредбе, које се односе на култне зграде зимија, из арсенала византијског законодавства. Један закон Хонорија и Теодосија, из 423. године, забрањује Јеврејима да граде нове синагоге и да рестаурирају стари. У време Јустинијана култне зграде јеретика биле су порушене или одузете, јер је император сматрао апсурдним да дозволи безбожницима вршење светих обреда.

Речитије од сачуваних уговора и мишљења исламских правника сведоче познати примери из свакодневне праксе. Између 659. и 677. године патријарх Агатон саградио је у Александрији велику катедралу светог Марка. Намесник Египта, Маслама в. Мухалад (677 - 682), дозволио је изградњу једне цркве у Фустату (стари Каиро), на велико згражење верника, будући да је Фустат био град који су основали мусимани.

У време владавине Муавије (661-680) један земљотрес је порушио цркву у Едеси (Урфа, Турска). Халифа је одобрио њену реконструкцију. С друге стране, у време владавине истог халифе, државне канцеларије у Египту биле су у коптским црквама.

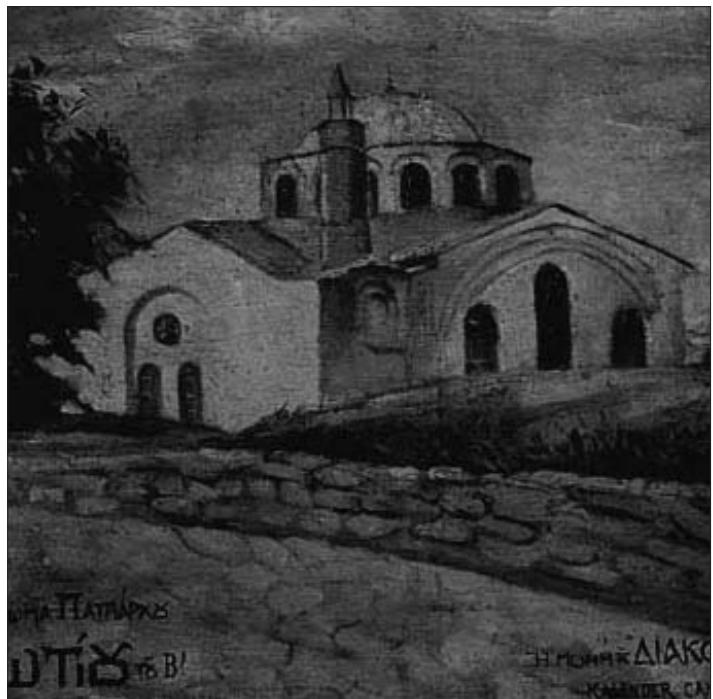
Године 705. конфискована је базилика св. Јована у Дамаску и на њеном месту подигнута ћамија Омајада.

Хришћани и мусимани често су делили култне зграде. Ово стање трајало је од времена освајања.

Познат је циркулар Омера II, упућен његовим службеницима, у којем им наређује да не руше никакве цркве, ни синагоге, ни храмове мага, али и да не дозволе

изградњу иједне нове култне зграде. Ипак, исти халифа је вратио хришћанима Дамаска једну цркву која је била дата муслиманима као лено. У Куфи, намесник источних провинција, Халид б. Абд Алх ал-Касри, саградио је једну цркву у част своје мајке хришћанке. Ова црква престала је да служи својој сврси пошто је Халид убијен.

У исто време, намесник Египта одобрио је патријарху Теодосију да изгради једну нову цркву (која је постојала до XIV века) и да поправи неколико других, што је изазвало многоbroјне тужбе.

У време владавине последњег халифе из династије Омајада (744-50) град Таха у Горњем Египту био је настањен хришћанима; имао је 15000 становника и 360 цркава. Када им је халифа послao једно одељење војника који су прогнали велики број становника и порушили све цркве, осим једне која им је остављена за откуп од 3000 динара. Пошто су могли да сакупе само 2000 динара, једна трећина земљишта цркве је заплењена и ту је саграђена џамија.

На почетку своје владавине Махди (775) је имао намеру да поруши све цркве саграђене после исламског освајања. Демолирана је црква мелкита у Алепу.

У Кордови су све цркве, у време освајања, биле порушене, осим катедrale св. Винсента.

Године 786, поводом једне коптске побуне, у Египту је порушене неколико новоподигнутих цркава. Хришћани су понудили намеснику 50000 динара да поштеди њихове култне грађевине, што није прихваћено. Ипак, нешто касније хришћанима је дозвољено да поново сагrade цркве, пошто су претходно консултовани теолози.

Године 819. намесник Харана (Харан, Месопотамија) наредио је, под утицајем људи око себе, рушење свих нових цркава и синагога. Већ сутрадан, пошто му се повратило расположење, овластио је зимије да поново изграде све што је порушено.

Око 852. године халифа у Шпанији наредио је рушење свих цркава саграђених после освајања.

Између 1004. и 1020. халифа Хаким запленио је сва добра која припадају црквама и ставио их у државну благајну. Наредио је, затим, рушење свих култних зграда зимија у царству. Више од 30000 цркава било је порушено и опљачкано у Египту и Сирији. Христов гроб је био порушен 1009., гробља су била оскрнављена, а свете књиге спаљене. Пустински манастири Нитрие у Египту, које су арапска племена узела у заштиту, избегли су рушење. Године 1020. Хаким је једном наредбом дозволио хришћанима да поново отворе своје цркве у целој земљи и да изграде оне што су биле порушене. Наредио је, такође, да се култним зградама врати све оно што им је било отето. Чак се и лично интересовао за реконструкцију неких зграда и то је помогао својим новијем.

У XII веку постојала је једна синагога у Куфи. Овај град, међутим, основали муслимани.

Године 1301. издао је египатски кадија фетву којом дозвољава рушење свих култних зграда зимија. Народ је почeo да руши цркве и синагоге. После збора улеме врховни кадија је издао другу фетву по којој само новоподигнуте цркве треба да буду срушене.

Занимљив је и следећи пример из времена Ибн Батуте (1375): Кинески цар је тражио од индијског султана да му поново дозволи изградњу једног идолопоклоничког храма (муслиманска војска га је била опљачкала и порушила), који би ходочасили становници Кине. Султан је одговорио: "изградња једног храма у исламској земљи допуштена је само онима који плаћају цизију. Ако ти пристанеш да платиш, ми ћemo допустити да се подигне тај храм".

Године 1452. мамелучки султан Цакмак наредио је рушење свих нових градњи у црквама и манастирима. Манастир Сион, који је припадао фрањевцима, био је порушен. Балустраде Светог гроба, које су биле нове, узете су и послате, с великим помпом, у џамију Ал-Аксу.

Ови прогони имали су контраудар на западу. Године 1454. муслимани Шпаније и Португалије писали су Иналу ал-Малику ал-Ашрафу (1453-61) да ће краљ Португалије предузети санкције против њих ако све мере предузете против цркава у Палестини не буду почишћене. Хенри IV Кастиљански запретио је да ће порушити све џамије и прогнати из земље 800000 муслимана. Султан је наредио да се манастир Сион врати фрањевцима.

Године 1456, обнављајући наредбу из 1446, султан је одлучио да ниједна црква не може бити поправљена без претходног овлашћења.

Укратко, однос према изградњи култних грађевина у исламу кретао се, како је то духовито и тачно приметио швајцарски оријенталиста Меџ, од дозволе да се изграде нове до забране да се поново сагrade старе.

Олга Зиројевић

(Наставиће се)

ПРАВОСЛАВЉЕ

УЗРАСТАЊЕ ДУХОВНО ИЛИ УСАВРШАВАЊЕ

Урођено у природу човекову

Стремљење ка савршенству урођено је у природу човекову, и зато она, по својој природи, тражи боље и, кад се за то укаже могућност, жури да се користи... Свака промена причињава утолико већа задовољства, уколико она више одговара користи и жељама људи... (Златоуст).

Дужност сваког хришћанина

Као што дете, које се роди у овом свету, не остаје заувек у дечјем узрасту, него свакодневно расте по неопходности, по необјашњивим законима природе, док не достигне узраст савршеног мужа, пуноћу разумног схватања; на исти начин и сви рођени одозго водом и Духом треба да у свакодневном подвигу, труду и трпљењу, воде борбу са духовним противником, напредују и расту до пуноће духовног узраста, по речима апостола: "Док сви не достигнемо у јединство вере и познање Сина Божјега, у мужа савршена, у меру узраста висине Христове; да не будемо више мала деца" ... (Ефес. 4, 13-15).

У телесном рађању дете по неопходности и закону природе достиже узраст мужа, јер је тако одредио Божији промисао, да би по закону неопходности, а не по слободној вољи, дете достигло потпуни телесни узраст.

А у духовном рођењу озго Бог је установио другачији поредак. Супротно оном, дечјем узрасту, човековој слободној вољи препуштен је труд, подвиг и напор, са великим трпљењем, путовање, по речима Господњим: "Потрудите се да уђете на уску врата" (Лк. 13,24); и још: "Који претрпи до краја биће спасен" (Мт. 10,22); и још "У трпљењу вашем спасавајте душе ваше" (Лк. 21,19). И апостол говори... да одбаčимо свако бреме и грех који је за нас прионуо, и с трпљењем да трчимо у битку која нам је одређена (Јевр. 12,1); и... сви трче, али један добија дар (1 Кор. 9,24); и: у свему покажите се као слуге Божје, у многом трпљењу, у невољама, у бедама, у тескобама (2 Кор. 6,4).

Тако је уредила благодат Божја, да сваки, по сопственом расположењу и својој вољи, трудом и подвигом достиже духовно узрастање...

У каквој се ко мери од нас труди на пољу свог духовног узрастања, у толикој мери даје му се у помоћ благодат Светог Духа, без које не би било успеха у труду. Јер, "ако Господ не сазида дом, узалуд се труде зидари; и ако Он не сачува град, узалуд бде стражари" (Псал. 127,1)... (Јефрем Сирин).

Код нас хришћана сматра се за зло, ако не напредујемо у добру, не преобраћамо се непрестано из старих у нове, већ остајемо у истом положају, слично чигри, која

се окреће у месту, а не креће се напред, иако се покреће ударцима бича, или остаје у месту. Пред нама стоји толико много добрих подвига, да ми треба један да завршавамо, а већ другоме да приступамо, трећи ватрено да желимо, док не достигнемо крај и обожење, ради кога смо и добили живот, и коме без задржавања стремимо, ако само уздижемо свој ум горе (Григорије Богослов).

Многи имају обичај да говоре, када их ми убеђујемо да се труде у добродетељима, или да прижељно читају Свето Писмо: "Није то мој посао,... то је за монахе".

Шта говориш човече? Зар је само монасима одређено да угађају Богу? "Бог хоће да се сви људи спасу и до познања истине дођу" (1 Тим. 2,4) и не жели да ма ко пренебрегава добродетељи. "Нећу смрт грешника, наго да се обрати и жив буде" (Језек. 18,23)...

Кад је Господ издавао своје заповести, није правио никакве разлике међу људима, него је говорио свима. Уосталом, у време Његово монаха није било - оно су се касније појавили - па се зато његове заповести односе на све људе, сваког човека, коме је стало до свога спасења. Бог не прави разлике међу људима, него то људи чине...

Световњак не треба ничим да се разликује од монаха, осим брака, на који он има право; у свему другом он треба да поступа као монах. И блаженства Христова нису изречена само за монахе него за све људе. Сви се призывају спасењу и од свих се захтева да се труде у добродетељима и духовно узрастају до савршенства по угледу на Христа (Златоуст).

Узрастање није могуће без самопринуђивања

Ко хоће заиста да угоди Богу у добру, да од Њега добије небеску благодат Духа, да узраста и усавршава се у Духу Светом, тај треба да принуђава себе на испуњавање свих заповести Божјих, и да покори срце своје, чак и против његове воље (Макарије Велики).

Узрастање духовно у добродетељима захтева напор и душу и тела и упорну борбу против греха и страсти (Антоније Велики).

У духовном узрастању треба напредовати сваког дана (Григорије Богослов).

У духовном узрастању не сме да се стане, јер чим се не иде напред - назадује се. На овом свету душа је као брод који плови уз воду, против речне струје, и не даје јој се да стане у месту. Чим престане да тежи напред, ка извору, матица реке гура је назад, ка увору (Григорије Велики).

Протојереј Живан М. Маринковић

ОТВОРЕНО О НЕГАТИВНОСТИМА

ПРОДОР ХУЛЕ И СВЕТОГРЂА КРОЗ КЊИГУ ДЕН БРАУНА “ДА ВИНЧИЈЕВ КОД”

Мој пријатељ, још увијек не вјерује у Бога. По неким савременијим критеријима, он би се могао описати као реалиста, природњак...

Своју оријентацију ка науци и природи, највише показује када се између нас поведе разговор о Богочовјеку Христу и о православљу. Међутим, тај његов реализам, како ми се чини, изгубио је битку са небулозама, које је Ден Браун изнисио у својој књизи „Да Винчијев код“. Стога је мој пријатељ дошао на идеју, да и мени пошаље један примјерак поменуте књиге, како бих и ја увидио „праву истину“, и наставио живот као сав нормалан свијет, без Христа.

Књига је брижљиво уобличена, са циљем, да нахрани машту милиона савремених читалаца широм свијета. Управо оних читалаца, који су, изгубивши вјеру у Христа и Његову истину, спремни да повјерују у свакакве лажи и бунцања.

Нека нас Господ сачува, да у тексту који слједи, не осудимо аутора, али о појединим, од његових многобројних заблуда, морамо проговорити.

Оно што се врло брзо да уочити, јесте да је Ден Браун потпуно увјерен у лажи, које је у књизи представио као праву истину. Код њега често наилазимо на величање паганских вјеровања и обреда, који по њему, воде ка правим одговорима везаним за смисао човјековог постојања. Наравно, не спомињу се много-бројна жртвовања људи у част појединих паганских божанстава, као ни убијања и мучења која су задесила првобитне хришћане од паганских римских царева...

Из књиге, неупућени читаоци, између остalog могу дознати; да су моћни људи у првобитној хришћанској заједници обманули свијет, јер су пропагирали лажи које су обезвrijедиле жену и доњеле супериорност мушкирцима, да је Апостол Петар био љубоморан на Марију Магдалену јер ју је Исус волио више од осталих, да Исус има своје потомство јер му је, у браку са Маријом Магдаленом рођена кћер.., као и многе друге лажи и бесmisлице. Очигледно је, да писац није на прави начин упознат са Светим Писмом и православљем, јер да јесте, не би се тако олако, ослањајући се на наш пали човјечански разум, упустио у разматрање догађаја који су се забили прије двије хиљаде година. Јасно је, и да писац није упознат са духовним животом којим живе истински православни вјерници, ни са духовним радостима које такав живот носи. Он не жељи видjeti, како је свака ријеч Христове науке, потврђена историјом и животом многих вјерника. Свето Писмо је преиспуњено мудрошћу и заповјестима, које човјека уздижу на небеса. Оно садржи одговоре на сва питања везана за човјеково постојање, као и много-бројна упутства човјеку, да истину потражи у себи, унутар свог бића, јер како сам Христос каже „Царство Божје унутра је у вама“. Потпуно супротно томе, главни јунак „Да Винчијевог кода“, истину тражи у некаквим предметима, умјетничким дјелима и симболима који се могу срести у спољашњем окружењу. И на том његовом путу ка „истини“, он понекад, попут Илије Чворовића из Балканског Шпијуна извлачи закључке, преплићући; умјетност, филозофију, астрологију, симболизам, магију, масонство, религију, науку... да би оно што има рећи добило некакав смисао.

Занимљиво је, и како писац гледа на поједине симbole, нпр. пентаграм, звијезду петокраку, није никакав сатанистички симбол, како га црква изображава, већ је то један од најскладнијих геометријских тијела које упућује на хармонију.... Ми се, наравно, поучени искуством, не тако давнje прошlosti, не можемо сложити са оваквим мишљењем. Зар су, сатанини слјedбеници и безбожници комунисти, који су устали на Бога и на свету православну Цркву, и

који су поубијали на десетине милиона вјернog православнog житељства, свим случајно изабрали за свој симбол звијезду петокраку?

Погрешно је и што писац све хришћане доживљава кроз Римокатоличку цркву. Православна Црква је кроз историју имала потпуно другачији пут, на коме се не среће ништа слично инквизицији, индулгенцији, итд..

Читаоци ће, засигурно примјетити, како се у књизи непрестано велича женски принцип и некакво женско божанство, које је потиснуо Цар Константин, уздижујући хришћанство на ниво званичне религије римског царства. Према писцу, иако се не бих сложио са њим, жене су прије Христа имале доминантну улогу у друштву, због њихове способности да донесу нови живот на свијет. Овде опет имамо једно врло уско и помрачено гледање на ствари. Зар је женски принцип, довољан сам по себи, и опет, зар је довољно само сједињење мушких и женских принципа, за настанак новог живота? За живот су потребни и многи други елементи; и свијетlost, и топлота, и влага, и ваздух, и многе сile и закони који владају у природи и у космосу, а које је Творац премудро створио, а и љубав је потребна више од свега. Зар ћemo се сад спустити толико ниско, и попут Ден Брауна рећи да је женски принцип најважније божанство? Спознавши Христа на прави начин, нама је незамисливо, да попут старих грчких филозофа издигнемо поједине елементе или природне законе на ниво божанства, као што то чини Ден Браун.

Често се у књизи потенцира на неравноправном положају полова, што може бити подстицај за нездовољства феминистичких покрета и многих жена, које помно прате савремене модне токове. Ја, наиме, никаде нисам срео задовољније и срећније жене, него у истинским хришћанским породицама, где се у узајамној брачној љубави велича Бог и подижу нови нараштаји. Исто тако, ни несретнију жену, од модерне и успјешне, која је лишене свих радости које су јој од Бога намјењене.

И у односу између Адама и Еве, Ден Браун види само неравноправност полова, због чега му је и остао несхватаљив, онај, за све хришћане најважнији момент. А то је, да су људи сагријешили Богу и изневјерили љубав Његову, затим, кад их је Бог прозвao због сагрешења њиховог, они се нису покајали и исповиједили гријех, већ је Адам пребаџивао кривицу на Еву, а Ева на змију. Ово и нама треба бити велика поука, да се кајемо за гријехе своје и да их исповиједамо Богу, а не да се изговарамо и заварајамо. Ми морамо знати, на правилан начин читати и схватати Свето Писмо, у чему нам неизрециву помоћ пружају Свети оци православља, да не би заблудјели као Ден Браун. Тако ћemo, бавећи се собом и властитим сагрешењима и властитим отпадништвом од Бога, избећи опасност, да нас заведу неке од многобројних савремених лажи и подвала, чији је циљ, да нас одвоје од Христа Спаса, и преваспитају у оном смјеру, који одговара глобалним тежњама, творца Новог свијетског поретка. Не смијемо бити лакомислени, и попут Адама и Еве дозволити да нас превари покварена змија и одвоји од вјечне Божје љубави и радости. Опрезни и будни будимо, православна браћа и сестре, јер данас је много лукавих и подлих змија, које покушавају да нам убрзирају свој смртоносни отров. Једна од таквих љутих отровница, је и Ден Браунова књига „Да Винчијев код“.

Монах Серафим

ЖИВОТ У ПРИРОДИ

МЛАДИ И МЕД

Питала сам младе девојке и момке, колико користе мед. Ова кратка анкета дала је следеће резултате:

- У време поста, Ускршњег или Божићног, највише једем мед.

- Стављам мед на лице заједно са другим намирницама, када правим козметичке маске.

- Мој отаџ је пчелар и у кући је увек доста меда. Приметила сам, кад једем мед да немам жељу за другим слаткишима.

- Једном сам се враћао касно из града, био сам гланан и кад сам на столу у кухињи приметио теглу меда отишло је скоро пола тегле за час. Друга је прича како сам после тога једва из ноћи изашао.

- Отаџ је сав мед чувао у две велике канте од, по неких, тридесет килограма. Знам да је мајка узимала из једне, а ја, ништа не слутећи, узимала из друге. Трошили они, трошила ја и кад су се обе канте испразниле, писали смо сви шта се дододило. Није ли неко, не знајући, продао мед из оне друге канте. Међутим, тог лета, ја сам толико заволела мед да је испало да сам сама, самџијата потрошила читаву канту. Од тада не једем мед тако много али је и даље то моје омиљено слатко јело.

- Кад сам била мала запамтила сам легенду о Зевсу и пчелама: Жалила се пчела Зевсу да јој луди краду

мед, а он, да јој учини по вољи, обдари је жаоком. Међутим, пошто је казна по његовом мишљењу била срувса по људе, он је уредио да пчела, после уједа, угине. Мислим данас, када и сама помажем тати око пчела да је казна исувише срувса за те вредне, мале створове, и да је Зевс баш могао да им поштеди живот а да убод буде само опомена онима који је исувише узнемирају и не поштују законе по којима пчела живи.

Прополис у домаћој употреби

Прополис, као један од најважнијих производа пчела, може да се користи у домаћој апотеци и кућној употреби на следећи начин:

Узме се грудвица прополиса, величине лешника или мањег ораха, и стави у стаклену бочицу. Преко њега се налије домаћа препеченица (комова или шљивова) у количини од 100 милилитара. Сваког дана бочица се промуђка и након седам дана процеди добијени талог. Добија се концентровани раствор прополиса, који се даље користи према упутству.

- За опекотине:

Мање опекотине од пегле, рерне или сунчања, премазати концентрованим раствором прополиса одмах после повређивања и то све дотле док опекотина не запади. Успех је изванредан, јер се постиже још првог дана и не остају ожилјци јер прополис има својство обнове коже.

- Запаљење грла или "црвено грло":

Нарочито код младих и деце честа је упала грла, која се благовремено може отклонити коришћењем прополиса: Десет до петнаест капи прополиса растворити у пола шолије млаке воде и више пута испирати грло. Поступак поновити више пута у току дана тј. док се црвенило и болови у грлу не изгубе. Овде се прополис показује као антибиотско средство.

- Код кијавице:

Испробано у сопственој породици. На појаву првог кијавања намазати нос и ноздрве раствором прополиса, а уједно припремити чај у који ће бити укапано петнаест капи прополиса. Благотворност овог лечења врло брзо се показује као и у претходним примерима.

- Код опоравка:

Након дужих хроничних болести, операција, порођаја треба помоћи организму да се обнови и оснажи. И ту се прополис показује као средство од великог значаја.

Примена: У чаши млаке воде растворити кашичицу меда и у то додати двадесет капи прополиса. Пити након јела два пута дневно, ујутро и увече у току двадесет дана, а затим пауза од тридесет дана, па поновити. Тако чинити све до потпуног опоравка.

Др Кадивка Стевановић, лекар, Ниш

НАША ПРИЧА

БРОНЗА

Уходала се Вукосава од шпорета до креденица, генералска на дебелим ногама утопљеним у вунене чарапе бјелаче, маше рукама, одхукује и гунђа:

“Што си их пушто!”

Онда се нагне над шпорет фијакер, поклопи га тјесином, жустро оклагијом вртећи качамак, који кроз начињену рупу шклобоће испуштајући пару. Као по команди баци оклагију на платну шпорета, окрене се према Радисаву, стави руке на отежале кукове, жмирне, искриви главу у страну па проједи кроз зубе:

“Да ми је само знати што си их данас на Илиндан, на овом кијамету пушто!”

Радисав ћути, поднимљен на обе руке, испружио ноге испод дрвеног астала, гледа Вукосаву, а не види је, слуша, а не чује јој глас. Само скрене поглед према омањем прозору на просторији кад се гром сручи на највећу оморику у Заовинама, а бљештаво-бјеличаста свјетлост сабласно обасја дрвене пармаке на огради и до земље савијене, узњихане гране шљива у авлији.

Видосаву сикира привидна Радисављева мирноћа и незаинтересованост, па се догегуџка до испред њега, заклони му видик у полуумрачној просторији и баш у моменту кад се кућа заљуља од грмљавине заусти:

“Реко ли ја теби да волове не одбијаш у шуму на празник, чујеш ли ти мене!”

Радисав скочи као опарен, стиснутом чворнатом пешицом дрмну о дрвени сто, чаша посокчи, а бардак са ракијом се зањиха и сруши на даску:

“Бут више, бем ти ... и теби и воловима”, дрекну горштак, зачас се обре код врата, нестаде прво у њима, а онда их залупи да са плафона малтер опаде поред просуте ракије.

Киша је у мазевима лупала по наквашеној иловачи, трава је полијегала под налетима вјетра и воде, лишће шумило, а гром за громом тукао по стаблима на Малој Дикави.

Сељак је крупним корацима гарио према шуми одуријући се налетима вјетра и кише, застајкујући испод највећег дрвећа на Поравинама и ослушкујући.

Кад прегази поточић Радисав стаде под омању смрчу. Главу је насланао на смолнато стабло, стављао руку час на једно час на друго уво окрећући га у свим правцима. Осим тутња, грмљавине и шума кишних капи по лишћу ништа друго се није чуло.

“О, Радисаве! Радисаве! Врати се кућни, настрадаћеш!”, дозивала је Видосава са кућног прага с рукама наслоњеним на кукове, њишћући се, лијево и десно.

Радисав само скиде мокру капу с главе, млатну њом о смрчево дебло и полако се срзва низ њега остајући у чудном чучећем положају.

Кроз водену завјесу, која се ширила као таласи на вежањском језеру, сељак је видио свог компију Момчила и слушао његову, стотину пута поновљену причу о бронзи.

“То ти је, брате, бронза над бронзама. Сарајевска петица. Купио је ѡед Раденка Јелисавчића на Баш-чаршији кад је “Ћиром” тамо путово и продаво заовљански сир, кајмак и говеђу пршуту. На врху јој је алка, тамно

жућкасте боје за коју се качи каиш. Тијело бронзе четвртастог облика изливено је од месинга, а унутра клептало са куглицом на крају. И при најмањем покрету бронза производи резак звук као ниједна друга и јечи, Боже, опрости, као црквено звono”, причао је Момчило.

“Сјећам се, купио сам је 18. августа 1976. године, уочи Преображења од Раденка. Била га нека нужда прићерала па каже - ајде да ти продам бронзу. Његова жена прицгабала, не да бронзу, обе унучићима успомена на ћеда да остане. Пресуди чоек над женом и ја пазарих бронзу за 200 њемачких марака. Кад Раденко мало ојача, послије пет година давао ми пет кубика смрчеве грађе, срчике, да му продам ту бронзу. Нисам му је дао.”

Од Козјег Рида лагано се уз кишу навлачила магла. Радисав се прену као из сна и поново поче ослушкивати. Ништа. Само праисконски звук планине.

“О Радисаве! Ајде кући звјери ће те напастити!”

Причао је Момчило како се звук бронзе сарајке чује чак са Дикаве на Караклије и са Виса на Метаљку. Једном му сеоски мангупи хтјели украсти бронзу са Шароње, али се во најути па их растјера оштрим роговима. Од тада бронзу чува као реликвију. На воловима му је резервна, обична бронза, клепетуша. Безвриједна. У својој колиби на Дикави само крије и закључава бронзу, која ће остати и унучима и праунучима у аманет, а остале алатке и ствари “су на изволте”.

Прасак грома и неподношљива свјетлост трже Радисава. Он скочи на утрунуле ноге, а пред очима му се указа расположено стабло оморике само педесетак корачаја од њега. Гране су се још њихале, а из подножја, где је највише смоле, тињала је ватра.

Тешка срца Радисав тромо крену низ ливаде према кући, која се већ изгубила у тами. Промукли гласом Видосава је лелекала испод стрехе, дозивајући компије упомоћ.

Као човјек, који је у животу изгубио све што је имао, и све то напреџај прекалио, Радисав се шљапкајући проквашеним опанцима присјети још једне сељачке додовштине. Кају да су и новине о томе вако писале.

“Шумар Милорад Караклић у вршењу службеног задатка затече стоку свог рођака Милисава без чобана, у забрану, у државној шуми. Да би му написао пријаву, као доказни материјал скине бронзу волу дешњаку и донесе је у лугарницу. А да се ипак не би реметили рођачки односи не написа пријаву већ, приликом првог сусрета, позове Милисава са прозора да му врати бронзу.

Милисав само одмахну руком и рече: “Носи је ти, рођаче, доста је и Милоња носио!”

Сутрадан, кад киша престаде и разведри се, сељаци под Дикавом на бријегу Батури пронађоше кошчине од Радисављевих волова и трагове два међеда капиталца.

Радисав није ишао у шуму. Сједио је на троношују поред дрвљаника, гледао преда се, а у глави му је бубњало стотине бронзи.

Pagoje Tasić

АКТИВНОСТИ ССД “СОКО”

Свечаним концертом отворени Други “Соколски дани” у Вишеграду

СМОТРА ВИШЕГОДИШЊЕГ РАДА

Вишеград, 11. мај.

Свечаним концертом комплетног фолклорног ансамбла Српског Соколског друштва “Соко” из Добруна 10. маја, у препуној сали Дома културе у Вишеграду, почели су овогодишињи други по реду “Соколски дани”, културна манифестација која његује српску народну традицију и обичаје.

Пред око 700 гледалаца наступиле су три фолклорне поставе “Сокола”, почев од пјетлића, преко соколића, па до прве поставе фолклорног Ансамбла, који су извели десетак изванредно увјежбаних игара из разних српских крајева, у кореографији и под умјетничким руководством “Драгана Ђокића”.

Уз фолклористе, наступили су и чланови Драмске секције Српског соколског друштва “Соко” под руководством Мирјане Александровић из Добруна а затим као гости и фолклористи КУД-а “Бикавац” из Вишеграда, који су извели двије кореографије под руководством Предрага Марковића.

На крају овог, изузетно успјелог, концерта којим су приказани резултати једногодишњег рада ових вриједних аматера, Драган Ђокић је уручио захвалнице најактивнијим члановима фолклорног Ансамбла “Сокола”. Из најстаријег Ансамбла захвалнице су добили Далибор Кокошар и Ана Шеховац, од Соколића Огњен Михковић и Жана Баранац, а од пјетлића Павле Андрић и Лазар Јовановић.

Овогодишињи “Соколски дани” су настављени свечаним обиљежавањем крсне славе “Сокола”, Светог Василија Острешког, а 14. маја, Добрун и Вишеград су били домаћини друге међународне смотре дјецијег фолклора.

СХЕЛЕТА

ПРОСЛАВЉЕНА КРСНА СЛАВА СОКОЛСКОГ ДРУШТВА

Ове године част да буде Домаћин Крсне славе ССД “СОКО” Свети Василије Острешки припада је господину Раду Вујовићу из Приштине који је са својом браћом прошле године примио славу од Неђелька Ђуровића из Добруна.

На дан Светог Василија Острешког представници ССД “СОКО” новог домаћина дочекали су на Тргу у Вишеграду, где је извршено кићење домаћина, положено цвијеће на Споменик палим борцима, а затим у пратњи трубача и више десетина возила наставило се ка Манастиру Добруну. Домаћини у Босанској Јагодини и стари Соколари су новог домаћина дочекали испред својих кућа где се заједно запјевало и заиграло у знак честитке новом домаћину.

За дочек у манастиру Добруну испред Соколова био је задужен прошлогодишињи домаћин Неђелько Ђуровић из Добруна. Са чутуром је наздравио Браћи Вујовић, пожелио здравље, срећу и свако добро од Бога и Св. Василија... Сво вријеме трубачи су пратили велику поворку. У великој трпезарији Народног дома припремљена је славска трпеза за око 350 гостију.

Славски обред извршили су синђел Калистрат настојатељ манастира Добруна, протојереј Рајко Ћвјетковић старјешина Храма Рођења Пресвете Богородице из Вишеграда, јереј Драгиша Симић парох вардишки, и духовник ССД “СОКО” синђел Јован Гардовић.

Након славског обреда присутним се обратио духовник друштва о. Јован, који је честитао Крсну славу Соколарима и новом домаћину истакавши: "Данас су у духовном и географском смислу спојени Република Српска, Босна, Косово, Србија и Црна Гора. Данас смо сви овдје једно у Христу сакупљени да поменемо славу Соколова и помолимо се Богу да нас чува молитвама нашег заштитника Светог Василија Острошког".

Обраћајући се присутним домаћин Раде Вујовић је нагласио: "Мене је мој отаџ учио: када је са мном у друштву старији брат да млађи треба да ћути, због тога ја свој поздрав препуштам свом старијем брату" Поздрављајући све присутне господин Вујовић је госте својом славском беседом гануо до суза, истакавши да смо ми духовни потомци Светог Саве, а то је пут истине правде и мира.

Предсједник Соколског друштва Милан Комад је у знак сјећања на овај велики дан уручио овогодишњим домаћинима захвалнице.

На крају је отаџ Рајко прозвао све присутне, са четвртином Славског колача: "Да ли има јунак да прими славу од браће Вујовић?" Најбржи од свих оних који су се спремали да преузму славу био је Зоран Симеуновић из Ужица, чију су одлуку сви присутни поздравили аплаузом и честиткама.

Да атмосфера буде весела побринули су се музичари, оркестар Ајде Терзића из Б. Јагодине и трубачи ССД "СОКО" из Ужица.

Тако су и ове године Соколари прославили своју Крсну Славу Св. Василија Острошког, чијим молитвама нека нас све Господ сачува и заштити.

синђел Јован Гардовић

*Српско Соколско друштво "Соко"
из Добруна код Вишеграда*

МАТИЦА БРОЈНИХ АКТИВНОСТИ

Вишеград, 22.март,

На подстицај манастирског братства и уз благослов његовог високопреосвештенства митрополита дабробосанског Николаја у Добруну код Вишеграда је у новембру 2003. године почело да ради Српско Соколско друштво "Соко" при манастиру "Успенија Пресвете Богородице". А још прије тога, од маја 2001. године кренуло се са првим активноистима преко тадашњег Соколског клуба.

-За ово, релативно кратко вријеме, учињено је заиста доста захваљујући прије свега бројним члановима, али и нашем умјетничком руководиоцу Драгану Ђокићу и нашем духовнику, синђелу Јовану, монаху манастира Добрун - каже Љиљана Перишић, секретар овог друштва.

Низале су се бројне активности, а највеће је без сумње постигао бројни ансамбл народних игара и пје-

сама, као и мушки и женски изворни група, те чланови спортске секције.

У протекле двије године чланови Добрунског "Сокола" учествовали су на бројним културним манифестијама и смотрама народног стваралаштва широм Републике Српске и Србије и Црне Горе, а остварено је и једно гостовање у Грчку.

Српско Соколско друштво "Соко" је од прошле године и покретач међународне смотре омладинског фолклорног стваралаштва у Вишеграду, а изузетну активност су имали током прошлогодишње велике прославе обиљежавања 200 година од подизања Првог српског устанка у манастирском комплексу у Добрину.

У циљу унапређења рада и проширења дјелокруга активности ових дана је одржана прва изборна Скупштина на којој су верификовани Статут и друга нормативна акта, тако да је друштво и званично прерасло у интересно удружење грађана чији је превасходни циљ и задатак да окупља младе људе и све оне који желе да се кроз разне активности исказују на плану културних, спортских и других активности. На Скупштини је изабрано Предсједништво и Надзорни одбор, а за предсједника Друштва је изабран Милан Комад.

-Наше ново организовање, које и даље подразумјева тјесну сарадњу са манастиром Добрун, али сада и шире на цијелом подручју дабробосанске епархије, поред ансамбла народних пјесама и игара, мушки и женски изворне групе, драмске и спортске секције, планирамо још више активирати мушки и женски хор, грађевинску секцију и коло Српских сестара, а затим основати ликовну, плесну и еколошку секцију - каже Перишићева.

Без сваке сумње, полазећи од преданог рада све бројнијих чланова, руководства и стручног тима задуженог за реализацију активности, те уз свестрану помоћ манастирског братства из Добруна, пред Српским Соколским друштвом "Соко" из Добруна је вријеме које обећава још веће успјехе и резултате у њиховим свестраном раду.

С. Хелета

Међународним фестивалом дјечијег фолклора у Вишеграду завршени Други "Соколски дани"

ГАЛА ВЕЧЕ МЛАДИХ ФОЛКЛОРИСТА

Вишеград, 15. мај,
препуној Градској дворани у Вишеграду у суботу, 14. маја, одржан је четврти по реду Фестивал дјечијег фолклора, а други међународног карактера, на коме је учествовало 15 фолклорних ансамбала са 620 учесника, из Србије и Црне Горе, Словеније и Босне и Херцеговине, односно Републике Српске.

У прелијепим ношњама, са изванредним кореографијама, у разним играма и пјесмама из свих српских крајева, наступили су млади фолклористи Ансамбла "Соко" манастира Добрин код Вишеграда, затим Културно умјетничких друштава "Вук Каракић" - Лозница, "Света Петка" - Бијело Брдо код Рудог, "Вила" - Фоча, "Бикавац" - Вишеград, "Младост" - Љубљана, "Виноградари" - Лединци код Новог Сада, "Севојно" - Севојно код Ужица, "Први Партизан" - Ужице, "Максим Марковић" - Косјерић, "Ера" - Ужице, "Копаоник" - Лепосавић са Косова и Метохије, "Ужице" из Ужица, "Преображење Господње" - Златибор и "Свети Сава" - Мокра Гора.

Прије почетка овог Фестивала, након свечаног дефилеа од вишеградске Ћуприје на Дрини, у име свих учесника предсједник Српског соколског друштва "Соко" Милан Комад је на Споменик српским бранитељима, на вишеградског Тргу, положио букет цвијећа, а затим се колона фолклориста упутила у Градску дворану.

Поздравним ријечима овогодишњи Фестивал, којим су завршени Други "Соколски дани", отворио је начелник Општине Вишеград Миладин Милићевић.

Фестивал није имао превасходни такмичарски карактер, обзиром да му је основни циљ дружење и смотра достигнућа најмлађих фолклориста у његовању српске народне традиције кроз игре и пјесме, а завршен је великим заједничким колом и уз френетичан аплауз бројне публике. Ипак, жири кога су сачињавали пред-

ставници свих друштава, између 21 изведене кореографије игара и пјесама, специјалне дипломе манастира Добрин и организатора за његовање традиције фолклора и примјерен духовни живот додјелио је КУД-ови "Младост" - Љубљана, "Света Петка" - Бијело Брдо, "Свети Сава" - Мокра Гора и "Соко" - Добрин.

За најбољу кореографију захвалницу је добило КУД "Севојно" за игре из ужичког краја, за најбољу ношњу КУД "Виноградари" - Лединци, за најбоље технички изведену кореографију Ансамбл "Соко" за игре из околине Сарајева, затим за најбољу изворну пјесму КУД "Свети Сава" - Мокра Гора, и за најбољу пјесму у склопу кореографије КУД "Копаоник" - Лепосавић, а посебна захвалница је припада КУД-у "Вук Каракић" из Лознице које обиљежава 150 година од оснивања и активног рада.

Бројни учесници Међународног фестивала дјечијег фолклора, предходно су обишли манастирски комплекс у Добрину. Мада је било заказано масовније крштење младих фолклориста, због недостатка породичних кумова, овом приликом у прелијепом и специјално уређеном амбијенту крштена је само Кристина Милетић, чланица КУД-а "Вук Каракић" из Лознице. Обред крштења, на извору испод манастира Добрин, обавио је монах Јован Гардовић.

Након свечаног чина крштења сви учесници Фестивала дјечијег фолклора присуствовали су заједничком богослужењу, а потом им је било приређено послужење у манастирском Народном дому.

Млади фолклористи и ове године су били гости бројних вишеградских породица, што је организаторима у знатној мјери смањило повељке трошкове, а дјечацима и дјевојчицама из различитих српских крајева пружило прилику за додатно упознавање и дружење са својим вишеградским вршњацима.

С. Хелета

*Пјесничко вече - почетак културне мисије
манастира Добрин*

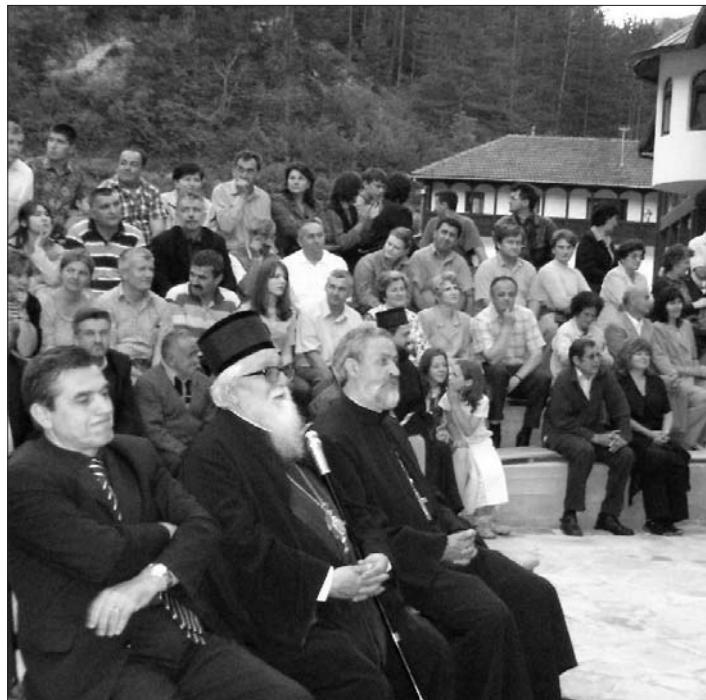
СТИХОВИ КОД КАРАЂОРЂЕВОГ КОНАКА

Вишеград, 22. јуна,

Братство манастира Успенија Пресвете Богородице у Добрину, њихова издавачка кућа "Дабар" и Српско соколско друштво "Соко", као окосница бројних културних приредби отпочели су са широким културним кругом, почевши од изузетно успјеле пјесничке вечери.

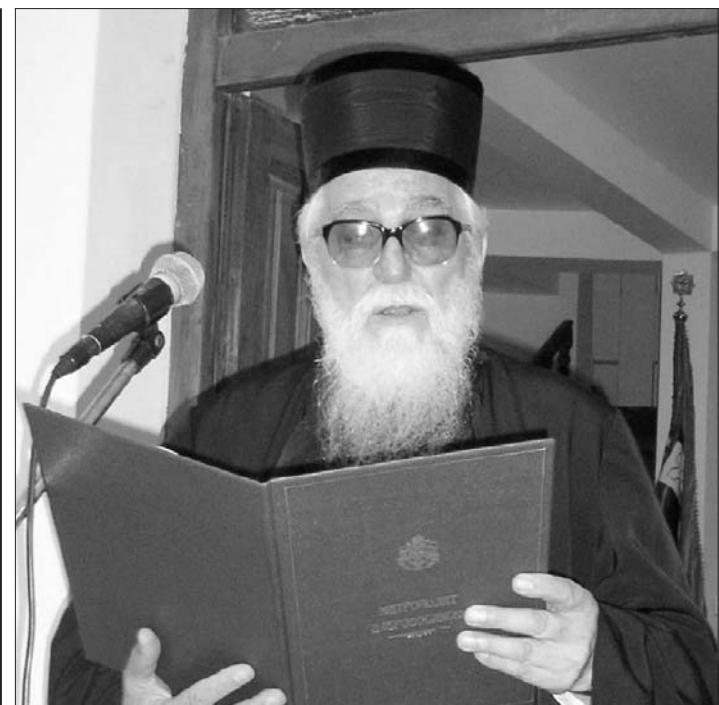
У амфитеатру, испред Карађорђевог конака, на књижевној вечери своје одабране стихове говорили су Миланко Боровчанин-Ромсок, Божидар Станар, Слободан Вучинић, Милун Лубарда и Миленко Јевђевић, а о активностима СПКД "Просвјете" говорио је њен предсједник Војислав Топаловић.

У пригодној бесједи Његово високопреосвештенство митрополит дабробосански Николај најавио је да ће овакви књижевни сусрети прерасти у традиционалну пјесничку манифестацију, која ће се убудуће одржавати два пута годишње, на Тројичиндан и уз Велику Госпојину.

-И ова ваша пјесничка мисија је борба за више идеале који могу сачувати опште српске вриједности, као и српску садашњост, укључивањем што већег броја младих, надарених и продуховљених пјесника, рекао је митрополит, обраћајући се пјесницима и присутнима на овој вечери.

Овој књижевној манифестацији, на изванредном простору амфитеатра испред Карађорђевог конака, присуствовао је и епископ Максим Васиљевић, свештењици дабробосанске епархије, чланови манастирског братства из Добрине, бројни чланови Српског Соколског друштва "Соко"-Добрин, начелник општине Ви-

шеград Миладин Милићевић, те бројни љубитељи поезије из Вишеграда и сусједних мјеста.

Прије ове књижевне вечери митрополит дабробосански господин Николај освештао је и свечано отворио новоизграђену Стару српску кућу која је постављена уз кружну калдрму према узвишењу на коме уз бијели крст доминира монументални споменик Вожду Карађорђу Петровићу.

У Старој српској кући-брвнари, коју је даривао и овде пренио Љубомир Видаковић из Бијелих Брда код Рудог, изложени су предмети покућства и посуђа из времена Првог српског устанка, са веригама и огњиштем, што ће без сумње привући пажњу бројних посетилаца.

Отпочињањем серије културних програма манастирски комплекс у Добрину је постао и значајно културно средиште.

С.Хелета

*Нови успјех младих фолклориста
из Добрине код Вишеграда*

НАЈБОЉИ У БАЈИНОЈ БАШТИ

Вишеград, 8. август,

Чланови фолклорног ансамбла Соколског друштва "Соко" из Добрине код Вишеграда побједници су "Илинданског сабора 2005", одржаном у порти цркве Свети пророк Илија у Бајиној Башти.

Мада се по годинама и играчком стажу ради о веома младом ансамблу, својом складном игром и умијећем чланови фолклорног ансамбла "Соко" су измамили дуготрајне аплаузе бројне публике на овом Сабору.

И стручни жири је без дилеме младе фолклористе из Добрине прогласио за најбоље.

С. Хелета

РАВНОГОРИЦИ

Уз годишњицу смрти Драже Михаиловића у Дражевини код Вишеграда

ПАРАСТОС ЧИЧИ

Вишеград, 17. јула,
Поводом 59 година од смрти Драгољуба Драже Михаиловића чланови „Равногорског покрета Отаџбине Српске“ из свих Српских земаља су у спомен комплексу Ундреље, у Дражевини код Вишеграда, присуствовали помен парастосу.

Парастос, кога су служили свештенство вишеградске парохије и монаштво манастира Добрин, одржан је у незавршеном храму Светог Николе који се гради уз споменик Дражи Михаиловићу, који је из Брчког прошле године премештен у Ундреље, односно Дражевину како се сада зове ово место.

Предходно су чланови „Равногорског покрета Отаџбине Српске“ присуствовали Светој литургији у цркви Рођења Пресвете Богородице у Вишеграду, а након тога положили цвијеће на централно Спомен обиљежје брачницима Републике Српске, на вишеградском Тргу.

Драгољуба Михаиловића, ћенерала и команданта краљеве војске у отаџбини, 13. марта 1946. године су у Ундрељама код Вишеграда ухватили припадници ОЗНЕ. Исте године, 15. јула у Београду је осуђен на смрт стријељањем, а пресуда је на тајном месту извршена два дана касније, 17. јула 1946. године.

С. Хелета

САВЕЗНИЧКА ПРИЗНАЊА ЧЕТНИЦИМА

Све док је трајала битка за Африку, у Дражин штаб на Сињајевини стизале су поруке истакнутих савезничких личности. Генерал Жиро, комадант трупа у Северној Африци, обавестио је 11. новембра Дражу да је поново ступио у борбу „против наших заједничких непријатеља“. Уз изражавање „најдубљег дивљења“, он је подсетио на „традиционално братство по оружју које влада између француске војске и Ваше војске“.

Начелник британског генералштаба, генерал Алан Брук, упутио је 1. децембра честитку поводом дана јединења Срба, Хрвата и Словенаца. Помињући заслуге „непобедивих четника“, обратио се лично Дражи: „Уверен сам, господине министре, да ће ускоро доћи дан када ће све наше снаге моћи да буду једине у једној слободној и победничкој Југославији; дан када ће непријатељ, против кога се заједнички боримо раме уз раме, бити сатрен заувек“.

Државни секретар САД-а, Самнер Велс, на питање југославенске владе како влада његове земље гледа на покрет генерала Драже Михаиловића, не-двојсмислено је одговорио у писму од 4. јануара 1943.:

Влада Сједињених Америчких Држава има потпуно поверење у патриотизам генерала Михаиловића и велико дивљење за вештину, истрајност и храброст са којом он и југославенски патриоти окупљени око њега настављају борбу за ослобођење своје земље. Ми сматрамо да војна акција на коју се по-зивате претставља чињеницу у оријентисању војства рата од стране Уједињених народа против Осовине.

Генерал Ајзенхауер, у својству команданта свих савезничких снага у Северној Африци, послао је Дражи 13. јануара 1943. године следећи телеграм:

Америчке оружане снаге у Европи и Африци поздрављају своју браћу по оружју, одличне и храбре јединице под Вашом одличном командом. Ти јуначки људи који су приступили вашим редовима, у свом завичају, да би непријатеља изгнали из Отаџбине, боре се с пуном оданошћу и самопретором за заједничку ствар Уједињених народа. Нека би им та борба донела потпуни успех.

Вођа француског покрета отпора, генерал Де Гол, одликовао је генерала Дражу Михаиловића Ратним крстом. Уз овај орден он је издао и похвалну наредбу, која је 2. фебруара 1943. године прочитана свим француским јединицама:

Армијски генерал Драгољуб Д. Михаиловић, легендарни јунак, симбол најчиšћег родољубља и највиших југословенских војничких врлина, није преостао водити борбу на окупираним националним тлу. Уз помоћ родољуба, он без сустајања не да мира окупаторској војсци, тако припремајући онај коначан јуриш који ће довести до ослобођења његове отаџбине и целог света, раме уз раме са онима који никада нису сматрали да се једна велика земља може да покори сувором завојевачу.

У време битке за Африку, док су хиљаде Србагинуле у оквиру коалиције зване Западни савезници, од покрета отпора других европских народа ангажовање није ни тражено. Штавише, Французи, Турци, Швајцари, Швеђани, Норвежани, Данци, Белгијанци, Шпанци и Португалци су достављали Хитлеру све што је захтевао како би могао да настави рат.

Водеће силе коалиције, Велика Британија и САД, гарантовале су да не-себично ангажовање четника под командом генерала Драже Михаиловића не-ће бити заборављено у следећој фази овог великог рата.

Познавање историје свог народа, и веровање у његову будућност, инспирисали су Дражу да напиши антологијску вакшињу посланицу, у најтежим тренуцима, 6. маја 1945. године. Није лако пронаћи још једну такву заповест, у читавој историји српског војног беседништва:

„Продужићемо и данас ка постављеном циљу.

Тачно у 11 часова, све колоне ће се зауставити на местима где се буду нашле. Сећању на дан Вајсса Богочовека, помолићемо се Богу. Свештеници ће одржати кратку службу Божју. А онда, покрет даље. Наша борба и наше патње су за права человека Богом дана. То је пут Господа Исуса Христа на ком је и Он страдао, али и Воскресао. Векови то нису променили ни оборили, неће ни појаве данашњице.

Ми можемо у тој борби и изгинути: али је њена побједа сигурна, победа и благодети за преживеле и потоње.

Уверен у вашу решеност да истрајете до краја, ја вам упућујем, драги моји саборци поздрав:

Христос Воскресе!

Генерал Драг.М. Михајловић

ПОЕТСКА СТРАНА

Избор из пјесничких историјских читанки

Антологија српских родољубивих пјесама почиње пјесмама о српској средњовјековној држави, дотиче Косовску битку, подсећа на период ропства, говори о патњама посвуда расејаног српског живља и његово потлачивање широм Балкана, да би најављујући освит ослобођења, највећи простор посветила идеалима сједињавању Срба у ратовима који су довели до стварања Краљевине Југославије.

Пјесме су намјењене ширем читалаштву, нарочито школској омладини

Jovan Dujic

Јован Дучић

ЖИТИЈЕ

Писана у Градцу, сликана у Жичи,
у Млецима тешким златом окивана,
књига о прецима, која царство дичи -
онет цар је чита три ноћи и дана.

И крупне зенице које помно уче,
не виде вечери ни пурпурну зору,
ни кад три војводе донесоше кључе
града Христопоља на Беломе мору.

И као музика на поноћној реци,
сва слова певају претке што су били
краљеви и писци, војводе и свеци.

И кад склопи очи на тигру и свили,
император виде како прође сводом
страшна сен Немање победничким ходом.

МАНАСТИР

Цар зида манастир Светих Архангела,
на води Бистрици, дуг хиљаду хвата;
силни су му стуби од алабастра бела,
темељи од сребра, зидови од злата.

Престо Патријархов од опала; престо
Царев од рубина, стоји на два звера;
за десет владика од бисера место;
сто кедрових стола за сто калуђера.

Свуд грчки мозаик и млетачка фреска,
у окнима стражу страже архангели,
из свију сводова мирише и блеска.

А први пут звона зазвониће триста
кад из Цариграда врати се Цар смели,
и тешки мач спусти у подножје Христа.

У порти
манастира
Светог Саве у
Либертвилу:
откривање
Дучићевог
ковчега

ДУБРОВНИК

Сав у злату, титан, риђ и модра ока,
Цар слуша реч Кнеза у Великом Већу.
У луци пурпурна једрила широка,
цело море плине посјуту у цвећу.

Царски вitezови, кнежеви госпари,
једни према другим, кад се мукло зачу
плашијива реч Кнеза; и млади и стари
сви држе погледе на царевом мачу.

Ковао га Новак из Хвосна; сентенце
писа Вук из Рисна; Сардо из Фиренце
оштрио га на свом точилу да сева.

Балчак је од једног претка Бенвенута,
резан три године; и три га је пута
отровом тровао Срђ из Горничева.

МЛАДИ СТВАРАОЦИ

ВОЈНИЧКО ГРОБЉЕ

Како то да овај крај скоро никад не видим? Како то да овај дио живота скоро никад не осјетим? Мисао се ту не задржи, већ одјури за неким привидом живота који душу води по врлетима и пустинјама, лажући је и мамећи. Тек понекад, и овдје стане.

Ја се нисам заједно с њима борио, био сам дијете.
Сад покушавам да схватим зашто су се они борили, за-
право да чујем поруку коју ти гробови говоре данас.

Гробље је у миру. Тишина. Примивши једно и друго, ум се сабира и видим приличан број споменика, истих, као што су им и униформе биле исте (можда им је и циљ непромјењен, и њихова борба још траје). На сваком од њих слика, која у том заједничком, и братском, означи и каже понешто и о појединачном. О сваком човјеку, његовом животу. Да они који су их знали пусте уздах, и помену их уз свијећу. Ми остали да узвратимо понекад поглед живим очима са црне позадине. А живјели су свако на свој начин, тако су и Богу предавали душе. Ипак, није то све. Ти људи као да желе да схватимо оно што су они схватили...

Необично је: предамном су гробови, а ја ипак осјећам нешто што није туга, није смрт, јер није од земље. Жудим да чујем поруку од њих. Моје ноге дохватају земљу, моје корење налази своје тло. Леђа постају спремни за ношење мог крста. Чујем ријечи: "Ми смо дали све, за земљу отаца наших. Мислиш ли да ти можеш изгубити више ако останеш овдје?"

Надам се да ће крст над мојим гробом бар подражавати сјај њихових крстова. Да ћу, као они, у миру и радости моћи чекати вакрсење мртвих и живот будућег вијека.

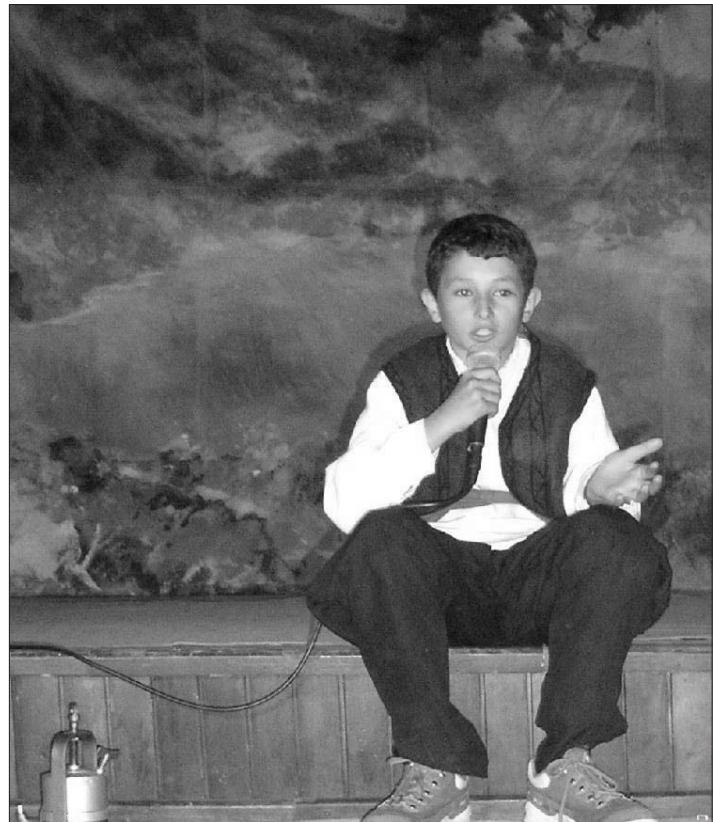
Ђорђе Ђурић
1. недјеља/понедјељак у априлу 2005.

ПЈЕСМА МАЛЕ ЛЕНКЕ

*Хејти, пружи ми руку,
ја сам Господње чедо.
Без страха сам преđ тобом
и волим те чисто,
јер Господ је пастир мој.*

*Мој осмјех пробудиће ти срце
моје очи учиниће те дјететом, на трен.
Хејти, ти ти ваљда знаш
да сви смо дјеца Живога Бога?*

Ђорђе Ђурић
послије причећа, Велики пост 2005.

РАЧА

*Под велом слободе крију те планине
од искона тужном умивају срећом.*

*Из пепела сушилог изничеш нам стално
подупиреш сетне звезде падамице.*

*Кишобран си наши у крстatoј гори
од спавања чуваши као падају кости.
Под твојим сводом шапућу нам свеће
и многе су књиге ходочашће духа.*

*Зими испод крста расту загонетке
и зелено цвеће залива погледе.*

*Као испари земља и изгори небо
буди гнездо наје голуждравих птића.*

*Као орлови наши пролете инатом
засјаће у сунцу вационска фреска.*

Бојан Пеџикоза, Вишеград

КРОЗ ПЉУСАК И ОЛУЈУ

“Тијана, понеси јакну, ово је планина и вријеме лако може да се промјени”. Шта ли је мами, брине се као да идем не знам гдје, а не на обичан излет до једног од врхова Златибора, и шта се може промјенити кад је јутро ведро, а небо плаво без иједног облачка.

Шумска стаза кривудала је између високих четинара чије су крошње стварале мистичну тامу, а моји пријатељи и ја удисали смо мирисни планински ваздух и дивили се вратоломијама несташних вјеверица.

Журили смо напрјед, не обраћајући пажњу на бјеличасте облаке, који су пловили и гомилали се иза нас, заклањајући планинско сунце. Из даљине је допирала бука налик громљавини, на коју смо обратили пажњу тек кад је прва муња обасјала шуму и најавила неочекивану олују. Били смо у тамној шуми а у близини није било кућа. Ухватила ме паника. Шта ћемо сад? Плашим се громљавине и кад сам у топлој соби, а не у шуми. Све се дешавало брзо. Гране четинара су нагло почеле да се њишу и савијају, а ја сам дрхтала, не знам да ли од страха или хладноће. Мама је била у праву.

Били смо сви уплашени, али смо крили једни од других. Скупили смо се под једно дрво, а крупне капи кишке, убрзо су се претвориле у страшни летњи пљусак. Шумом је одјекивала необична хука, коју су прекидали, блесак муње и громови.

“Јована, плашим се, а ти”?

“Боље не питај, ваљда ће брзо проћи”.

Киша је лила, а борови су личили на огромне дивове у чаробној измаглици. Планина се тресла од удара громова, супротстављајући се олујној стихији. Од силног страха, нисам ни била свијесна да хука полако престаје, да громови одјекују у планини, и да се, као рука спаса, око нас појављује бјеличаста свијетлост. Летњи пљусак је полако почeo да јењава, а иза високих четинара и планинских врхова помаљало се сунце, које је својим златним зрацима, окупаној природи давало кристални сај.

Окретала сам се око себе, опчињена чаробним сјајем росних кристала, који су се пресијавали на планинском сунцу, и тек тад схватила да је олуја која се доживи у планинској шуми, непоновљив и величанствен догађај.

Драшковић Тијана VIII₂

ПРИЧА СТАРЕ СЛИКЕ

“Ех, душо моја, то је било тако давно, да се и бака више не сећа кад је та слика настала”.

Тако је моја бака, са осмехом започела причу о једној својој старој фотографији, коју сам ја случајно пронашла, задовољавајући своју радозналу природу у бакиним старим стварима. Све те разне стварчије, од бакиних хаљина до накита, који се тада, у том времену носио, бака је брижљиво чувала у једном великом дрвном сандуку у својој соби. Највећи утисак на мене остале су бакине старе слике које је чувала у ружичастој картонској кутији. Није их било баш много, али свака од њих је мојој баки представљала богату ризницу успомена.

Посебну пажњу привукла ми је пожутела фотографија, на којој је била моја бака, у раскошној хаљини, чију боју нисам могла да одредим јер је фотографија била црно - бела. Питала сам баку какве је боје била хаљина и где се то сликала. Бака је почела да прича, рекавши да је та слика снимљена на њеној првој игранци, на тераси једног хотела, и ту се губи бакин глас.

Раскошна ружичаста хаљина лепршила на мени, ношена звуцима лагане музике, а ципеле полако клизе на сјајним плочицама. Задивљени погледи младића, упућени мени, још више су подстицали моје узбуђење због првог плеса, а моје срце би сваки пут брже закуцало, када би угледала два црна, сјајна ока.

“Душо моја, зашто си се толико замислила? Да ли ме ти уопште слушаш”?

За неколико тренутака одлутала сам у прошлост, видећи себе у том времену, али ме из сањарења пренуо бакин глас: “Зар мислиш да је твоја бака увек имала оволовико година и бора на лицу, и да никада није била млада и лепа као ти сада? Јесам срце моје, била и млада и лепа и са великим нестрпљењем ишчекивала свој први излазак и своје прве симпатије. Али то је давно било, сада си ти ту да се радујеш и ишчекујеш свој први излазак и да повремено заједно будимо бакине старе успомене”.

Трифковић Владанка VIII₂

РАЗМИШЉАЊЕ

*Кад последњи сунчев зрак за брдо зађе
и град остане у мраку
негде у ћошку месец изађе
светлошћу обасја улицу сваку.*

*Као кугла старог чаробњака
чео град у њега стаде
сви покрети и тајне сваке
шумови и нечије наје.*

*Из месеца светлост као водопад
обасја куће и сваку улицу
како је леп овај мој град
како се радује свом новом лицу.*

*Појави се месец и у мојој соби
оживи са зига слике моје
кад ноћ златну хаљину доби
хоћу и ја да видим тајне твоје.*

Марија Ђокић

УТВРЂЕНИ ГРАДОВИ

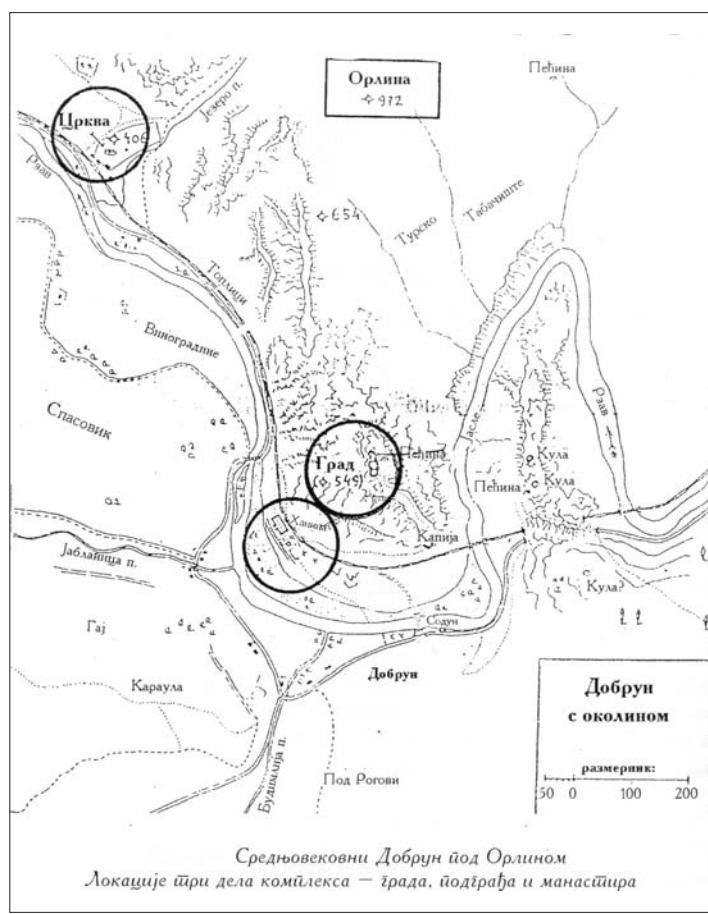
ДОБРУН

Добрун је утврђено упориште на источном рубу Земље Павловића налазило се у Добруну.¹ Када је ово, без сумње старије утврђење запоседнуто, нема поузданних података. У трећој деценији 15. века држао га је, изгледа, војвода Радослав Павловић. Наиме, у лето 1423. године он се запутио ка Добруну, али из сачуваног извештаја дубровачких поклисара остаје нејасно да ли је то био поход на град или обилазак сопственог поседа.² Десет година касније војвода је боравио "сotto Добрун".³ У поседу Павловића ово значајно упориште остаће све до његовог освајања од стране Турака.⁴

Језгро и, без сумње, најстарији део утврђеног Добруна чине остаци на стрмом огранку планине Орлине, изнад десне обале Рзава. Ту се налазио невелики замак издужене основе, веома добро прилагођене облику терена, са главном, правоугаоном кулом истуреном према северу. Бедеми су били грађени претежно над окомитим литицама стена, тако да је нешто лакши прилаз био

могућ искључиво са југозападне стране. Капија, чији се остаци сада само назиру, налазила се са неприступачне западне стране, а прилаз јој је био могућ само уском стазом која је водила уз подножје бедема, што је представљало решење подесно за одбрану. Унутрашњост замка била је подељена са два преградна зида на посебно брањене, а вероватно и различите функционалне целине. Будући да је тај простор сада засут каменом и културним слојем знатне дебљине, тешко је сагледати његов некадашњи изглед. Како археолошка истраживања нису вршена, познати су само случајни налази разних металних предмета - веретона, стрелица као и делови плочастог оклопа. Од зграда у унутрашњости преостали су само остаци једне укопане и каменитим зидовима грађене просторије лево од капије, за коју је изнета претпоставка да је служила као цистерна.⁵ Главни стамбени део замка налазио се, изгледа, у северном дворишту. Ту би се могла замислiti зграда уз западни бедем, северном бочном страном ослоњена на главну кулу. У средњем дворишту, осим претпостављене "цистерне", или можда подрумског простора неке зграде, других грађевина није било. О намени јужног дворишта, где је такође могло бити стамбених објеката, до будућих истраживања тешко је говорити. Бедеми замка грађени су доста грубо, ломљеним каменом, уз употребу релативно слабог кречног малтера. Засновани су на стени, а дебљина им се креће између 1,10 и готово два метра. Замак, као најстарији део добрунских фортификација, могао је бити саграђен још за владавине краља Стефана Душана, у исто време када и оближњи манастир.⁶

Део под замком, на источним падинама, у једном позијем раздобљу био је такође фортифициран. Од главне куле, према литицама над реком, спуштао се бедем, који је преграђивао простор према северу. Са јужне стране, пролаз између две стрме литије преграђен је бедемским платном са капијом. Овај део фортификација, за разлику од замка, рађен је нешто боље. Има дебљину од 2,10 м, а одликују га и дерсоване површине лица. Сама капија, приближне ширине око 2м, била је, изгледа, грађена од клесаног камена. Преостао је део свода рађен квадерима сиге, као и отвор за гредумандал, а под наслагама шута вероватно постоји праг са траговима довратника. Од капије ка замку, на врху међу стенама, постоје трагови комуникације која је имала и

1 Ђ. Мазалић, Старине у Добруну, Гласник Земаљског музеја у Сарајеву LIII, 1941, 101-126; М. Поповић, Средњовековни Добрун, Старијар II, у штампи.

2 N. Jorga, Notes et extraits pour servir à l'histoire des Croisades au 15. siècle, II, Paris 1899, 217-218.

3 К. Јиричек, Трговачки путеви и рудници Србије и Босне у средњем веку, у: Зборник Константина Јиричека I, Београд 1959, 300, нап. 115.

4 Х. Шабановић, Босански пашалук, Сарајево 1982, 120.

5 Ђ. Мазалић, н. д., 105-106.

6 М. Поповић, Средњовековни Добрун, Старијар II, у штампи

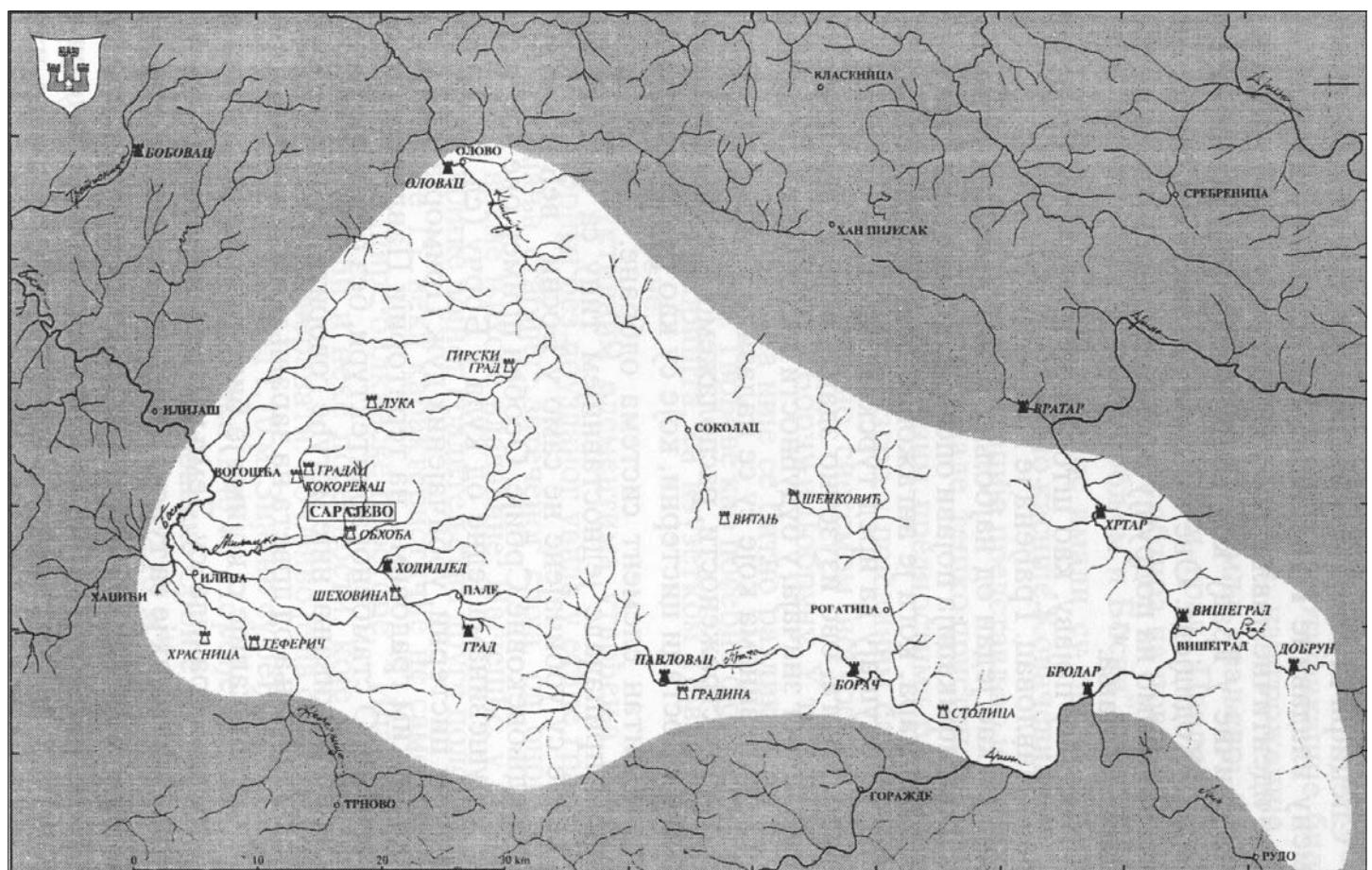

*Изглед цркве манастира
Успења Пресвете Богородице у Добруну
прије рушења 1945. године*

уклесане степенике. У овом фортифицираном простору, са примерним значењем предње линије одбране замка, има и остатака стамбених објеката. Биле су то, по свему судећи, брвнаре на вештачки формираним заравнима. Иначе, у подножју стеновитог брега, крај обала Рзава постојало је пространо подграђе, које се помиње већ у првој деценији 15. века.⁷

Источни део добрунског утвђења над левом обалом реке чиниле су истурене куле на врховима стено-витог брега, са три стране опасане клисурастом окуком Рзава. Преостале су рушевине две куле и трагови треће, док о постојању четврте сведочи казивање Катари-на Зена, који је кроз Добрун прошао 1550. године.⁸ Постављене су у низу и грађене као самостални објекти, будући да међусобно нису биле повезане. Најбоље очувана, северна кула 1, кружне је основе са пречником унутрашњег простора око 5 м. Имала је улаз на спрату, који је био преко 8 м изнад тла, с обзиром да на очуваном зиду до те висине нема трагова отвора. Око 40 м јужније, на посебно истакнутом положају, налазила се нешто мања кула 2. Била је слично грађена, кружне основе, унутрашњег пречника око 4 м, и дебљине зидова 1,10 м. Од посебно издвојене куле 3 преостали су само трагови шута, који указују на локацију, али не и на њен облик. Он се, изгледа, није разликовао од претходне две. На овом положају вероватно је стајала и четврта кула од које сада нема видљивих остатака. Поменуте куле браниле су прилаз добрунском утврђењу из правца југа. Доста поуздано може се претпоставити да су дело неимара који су радили у време када се Добрун налазио у поседу Павловића.

Припремио Александар Савић

Остаци утврђења и локалитети са траговима средњовековних фортификација на подручју Земље Павловића

7 Д. Ковачевић-Којић, н. д., 100, нап. 94.

⁸ П. Матковић, Два талијанска путописа по Балканском полуострову из 16. виека, Старије ЈАЗУ, књ. X, 1878, 243.

ПОЗНАТИ СРБИ МУСЛИМАНИ

МЕХМЕД СОКОЛОВИЋ

Између свијех синова поносне Босне и кршне Херцеговине бијаше се попео до највише части и заузимао је највише положаје Османскога Царства Чувени Мехмед Соколовић, велики везир Турскога Царства друге половине шеснаестога вијека. Он је заузимао положај великога везира за владе три султана и, готово се може рећи, владао је Турском Царевином скоро 15 година.

Кад се Соколовић тако високо издигао изнад свијех осталијех својијех сународника у Турском Царству, вриједно је, а за нас Србе и значајно, видјети: ко је Соколовић, каква су му дјела, какав му је живот? Шта га уздиже толико изнад осталијех његовијех сународника, што стајају на највишим положајима Османскога Царства.

I

Турски историји и биографи, као Печевија (Ибрахим ефендија Печујлија), Али-Мустафа-Бен-Ахмед и други, зову Соколовића Соколи. Отуда је прешло у Хамера¹, од Хамера узео је Цинкајзен², те Соколовића зову Мухамед Соколи (Mohamed Sokollji). По њима се и данас странијем историјама Турскога Царства Соколовић зове Соколи. Међутијем, несумњиво је да се овај велики везир Турскога Царства презивао Соколовић, јер му тако презиме забиљежише његови сувременици и писци, који су одмах послије њега живјели.³

Што се пак тиче народности Соколовића, и сувременици његови и дојнији писци веле да је Србин. Многа његова дјела, као што ћемо видјети из његова живота, također га истичу као Србина, поред тога што је био Србин по рођењу.;

Да је Соколовић Србин, тврди и његов сувременик Андреја Бадоаро (Andrea Badoaro), који је био мјештачки посланик на Порти 1573. године, јер вели за Соколовића:

“Мехмед, први везир, има за жену ћерку султанову, од које има сина од пет до шест година. Он сам има шездесет до седамдесет година, по народности је Србин (di nazione serviano).”⁴

Ово, што је још 1573. године казао Бадоаро, тврдио је и чуvenи руски познавалац историје балканских Словена Вићентије Накушев, јер вели у својем историјском споменицима: “Мустафа (Соколовић), синовац Мехмед-пашић, родом је Србин”⁵. Дакле, кад је синовац родом Србин, онда је и стриј.

Најпослије и само мјесто Соколовићева рођења покazuје да је он Србин, јер се родио у Босни, у селу Раванџима, које је у општини села Соколовића, између Велике и Мале Варде, близу варошице Руда, где се и данас, како се прича, налазе развалине од куће, у којој је Соколовић рођен.⁶

II

Сад пријеђимо на живот и рад Соколовићев.

Племе Соколовића до чекало је судбину осталога босанског племства. Оно је остало на свом огњишту између Лима и Гласинца. Изгубивши онај значај, који је имало раније за српскијех владалаџа, живјело је као и остале српске породице.

Крајем XV и почетком XVI вијека Соколовић се дијељају на двајве гране.

Једна становаше у Руду, а друга у Раванџима. Из ове друге гране је изашао овај велики везир, а из ове куће у почетку XVI вијека бијаше и игуман манастира Миљешеве.

Између прве и друге десетине шеснаестога вијека ова кућа у Раванџима, како се прича, празноваше Бадње Вече са оном свечаношћу и радошћу с којом обично Срби дочекују ову свијетлу ноћ, када се родио велики учитељ љубави и мира међу људима. Отаџ са четири сина, пошто се помолио Богу за се и за својега брата, који

1 Joseph von Hammer, Geschichte des osman. Reiches, III Band. 1828, str. 157 i daqe IV Band. 1829, str. 1-51

2 Zinkeisen, Geschichte des osman. Reiches in Europa. Gotha 1855. III, str. 96-108

3 Виђи у збирци: Scriptores rerum Nungarisorum. III, код Самуела Будина, стр. 131 и 132. - Lazar Soranzo, L'ottomano. Milan, 1599. str. 13 cap. IX. - Lucari di Giacomo di Pietro. Copioso Ristretto di Ragusa. Libro IV, p. 148.

4 Alberi Evg. Relazioni de gli ambasciatori veneti. Serie II, vol. I, p. 364.

5 V. Makučević, Istorijske pamćenja Slavonija, „Varavica“, 1874, str. 287.

6 Гласник Замаљскога Музеја за Босну и Херцеговину 1889. И, стр. 83. „Нада“ под уредништвом К. Хермана 1895. стр. 43. - Народне Пјесме мухамеданаса у Босни и Херцеговини, И, у додатку стр. 588.

бијаше игуман у манастиру Миљешеви, пошто ј вечерао са синовима и унуцима, пошто су се развеселили, зађоше дубоко у ноћ. Прије, него што ће устати од трпезе, рече старац млађима: "Сјутра, како које устане, да добро упамти шта је ноћас уснило и да мени сутра исприча, да кажем шта коме сан значи". То старац нареди, па оде у своју собу, да спава.

Кад је сутрадан све поустајало по кући, веселе се и пјевају, као о Божићу. Свако чељаде, које је свој сан упамтило, прилази старцу, да му он сан протумачи. Најпослије дође му најмлађа снаха, која је била бремена, и рече старцу, како је уснила, да јој је никако бор из утробе, па гранама вас свијет наткрилио. Старац је саслуша, погледа је добро и одговори јој: "Да Бог да, да је срећно, моја снахо; али мучно да ти родиш земљи гospодара".⁷

Није дуго прошло, а најмлађа снаха старчева роди мушки дијете, као златну јабуку. Дијете је расло на замјерак. Кад је одрасло, постаде чобанче.

Тако вели иродно предавање о рођењу чувенога Соколовића.

Колико је Мехмед превео у кући својијех родитеља не зна се, као год што се не зна ни како се зваху његови родитељи. Прича се, да му се отац звао Мита (дакле Димитрије).⁸ Лукари од некуда сазнаје да је Мехмеду крштено име било Бајица, тј. Бајо.⁹ Његов стриц, како вели Сагредо (Sagredo),¹⁰ бијаше калуђер у манастиру Миљешеви или, како тадашњи мљетачки писци веле, у цркви Светога Саве.

У раније доба, у доба кад је постојала српска држава, поједине српске породице одликоваху се тијем, што даваху народу кнезове, војводе, сердаре и заставнике. А сад, за владе Турака, кад не бијаше српске државе, појединим породицама чинило је част, ако даду што више служитеља Богу и олтару, да чувају вјеру у народу. Так је било и са овом кућом Соколовића у Раванијима. Њој бијаше пало у дио да даје служитеље манастиру Миљешеви. И сад је већ било вријеме да се неко опет одведе, који ће доцније замијенити игумана миљешевскога. Кућа је нашла да ће за тај посао бити најбољи Бајица. И он мораде оставити кућу и стадо оваца, те по жиљи стричевој отићи у манастир Миљешеву, задужбину краља Владислава, а храм Светога Спаса, сазидан у жупи Црне Стијене, на ушћу ријеке Миљешеве у Косаоницу. Ка-ко ли је утицала на душу Бајиџе ова српска светиња, пуна помена из славнога доба Немањина? Ту су мошти Светога Саве, ту је спомен и гроб краља Владислава, ту је ријека Косаоница, везана за Косанчић Ивана, ту се крунисао први босански краљ, Твртко I; тај је манастир везан за име великога војводе од Светога Саве, Херцега III Ђепана.¹¹ Осим тога, ту бијаше пуно старијех књига

и "цароставника", које је његов стриц читao, те се његова млада душа још зарана напајала побожнијем причама и казивањем о прошlostи српске државе и српскога народа. Ту је било и христовуља и даровнијех писама српскијех владалаца са златнијем печатима и свиленијем гајтанима. Бајица је ту, код стрица, почeo и књигу учи-ти, сричући слова и слогове. Доцније, кад је књигу научио, почео је помагати својему стрицу, поставши "чатцем" у Миљешеви. Научивши да чита и поставши помоћником својега стрица,¹² он је и сам, на дугу дану, разгледао старе књиге, те се забављао читајући садржину и разгледајући разнобојне шаре и слике по старијем књигама.

Бајо бјеше бистар као већина дјеце из брдскијех крајева. Његова душа, жељна знања, схваташе и примаше лако све оно, што му је стриц показивао. Његова бистрина, његова окретност, љепота и диван скlop тијела не остадоше неопажени. Освајач је зарана то уочио. Дође вријеме купљења данка у крви, а манастир Миљешева можда је био и мјесто, где је Турчин порезник одабираo дјецу, да води Једренету и Цариграду. И Бајо, ма да имајаше већ преко шеснаест година, би одабран. Његова мајка, која се радовала што јој сина одведоше у манастир, сад се тужила на овај зао удес; али то ништа не поможе: Бајица са осталом дјеџом би одведен у Цариград.

Миленко М. Вукићевић

⁷ Ово предавање слушао сам од г. Остоје Николића, адвоката у Биограду, који је рођен у селу Штрпцу. А има га забиљежено и у Босанској Вили за 1888. год. стр. 158.

⁸ Кукуљевић, Гласовити Хрвати, стр. 73.

⁹ Et al battesimo si chiamo Baice. (Lucari, de gli annalli di Ragusa, str. 148, libro quarto).

¹⁰ ... dove abitava in casa di suo zio surato di quella chiesa (San Sava). Издање од 1688., стр. 358

¹¹ Да је Мехмед био у манастиру Светога Саве у Миљешеви, поред Сагреда тврди и Мехмедов сувременик мљетачки посланик Const. Garzoni, јер вели: Fu costui aiuta del curato di S. Saba nella Bosnia. Alberi, Relazioni, serie III, vol. I, стр.405.

¹² 12 Aiuto de curato di S. Sabo ili kako veli Antonio Tiepolo 1576: Fu Mehemet come disse levato di diciotto anni che rispondera messa (Relazioni Venete, serie III, vol. II, 157).

ВИЈЕСТИ СА РАЗНИХ СТРАНА

Успјех пјевачке групе из Устипраче на Сабору у Косјерићу

НАГРАДА СТРУЧНОГ ЖИРИЈА

Устипрача, 25. јули,

На међурепубличком такмичењу “Старо српско пјевање”, које је одржано у оквиру 25-е културне манифестације “Чобански дани” у Косјерићу, специјалну награду стручног жирија освојила је мушки изворна група пјевачко-гусларског друштва “Свети Ђорђе” из Устипраче - потврдио је Драгољуб Стојановић, умјетнички руководилац ове групе.

У конкуренцији међу 50 мушких и женских изворних пјевачких група из Србије и Црне Горе и Републике Српске, прво место освојила је мушки изворни група “Дучаловићи” из Лучана.

Такмичењем “Старо српско пјевање” у недељу је у Косјерићу затворена традиционална, десетодневна културно-забавна манифестација “Чобански дани”.

C. Хелета

Концерт КУД “Бикавац”

РАЗИГРАНА МЛАДОСТ

Вишеград, 8. јуни,

Пред препуном салом вишеградског Дома културе, која је била мала да прими све посетиоце, чланови Културно-умјетничког друштва “Бикавац” из Вишеграда извели су свој први концерт.

Под руководством Предрага Марковића ово друштво се вишеградској публици представило сплетом народних игара из Србије са пет кореографија Драгана Николића из Крушевија.

Аплаузом публике највећу оцјену је добио најмлађи члан КУД-а “Бикавац”, петогодишњи Дејан Николић, који је у свом наступу предводио остатак најмлађе “дружине”.

Поред игре, посетиоци су уживали и у соло наступу ученице другог разреда вишеградске средње школе

Мирјане Видаковић, која је уз музичку пратњу отпјевала три изворне народне пјесме из Србије.

Као гости у програму су учествовали вишеградски пјесник Миленко Јевђевић и фолклорни ансамбл “Соко” из Доброте, који је извео игре из околине Ужица.

Културно-умјетничко друштво “Бикавац” је основано новембра 2003. године и броји око 150 чланова, који су сврстани у фолклорне ансамбле, у четири старосне групе, музичку и драмску секцију.

Л. Фалашић

Изложба икона Јелене Гускић-Петровић и Горана Јовића у манастиру Доброта

ИКОНЕ СА НАЈФИНИЈОМ ДУХОВНОШЋУ

Вишеград, 3. јули,

Комплекс манастира у Доброти код Вишеграда, поред своје духовне мисије, све више постаје средиште у коме се организују изузетно занимљиве културне приредбе и манифестације. Тако ово здање, уз три већ афијерисане сталне изложбене поставке у Кађорђевом музеју, за разне умјетнике и њихова стваралаштва отвара и своје друге просторе.

У суботу је у Народном дому овог манастира, у присуству великог броја поклонника умјетности и свештених лица из Вишеграда, Доброте и Мокре Горе, отворена изложба икона ужичких академских умјетника-конзерватора Јелене Гускић-Петровић и Горана Јовића.

Након што је присутне, у име организатора, поздравио главни и одговорни уредник Радио Вишеграда Радоје Тасић, о умјетницима и њиховим иконама говорио је Обрад Јовановић, професор са учитељског факултета у Ужицу.

-Ове иконе могла је насликати само мирна душа, са мирном руком и чистим срцем. Кад се још сетим да су ови уметници прије петнаестак година били моји ђаци, онда помислим да је управо то оно што сам ја овде са вама и зашто сам срећан, рекао је Јовановић у пригодној бесједи на отварању ове изложбе.

Јовановић је нагласио да се на изложеним иконама младих ужичких умјетника уочава најфинија духовност која се стекла у византијској фресци и икони.

Отварајући ову изузетно успјелу изложбу у име Радио Вишеграда и Управе манастира Добрун, која је организована по благослову митрополита дабробосанског господина Николаја, монах Јован Гардовић је нагласио да је манастир Добрун за кратко вријеме, након недавне књижевне вечери, по други пут постао не само духовно, него и истинско културно средиште.

-Пред нама су изузетна дјела младих, школованих умјетника који имају велику стваралачку душу и значајно искуство. Њихове изузетно вриједне иконе стигле су одмах након успјеле изложбе у сусједној Мокрој Гори, чиме смо макар симболично показали да између наше државе нема и не смије бити никаквих међа и граница, нагласио је монах Јован.

Јелена Гускић-Петровић и Горан Јовић завршили су Академију Српске православне цркве за умјетност и конзервацију у Београду. Излагали су на више самосталних и колективних изложби, а на пословима иконописања радили су у црквеним здањима од Ужица, преко Пећи, Требиња, Новог Сада, Златибора, Апатина, Сомбора, Пуле, Крагујевца, па до Мокре Горе.

Поштујући рецептуре и каноне старих мајстора ово двоје младих иконописаца и конзерватора из Ужица стварају сасвим нове религиозне слике, у чemu и лежи љепота њиховог умјетничког стваралаштва.

Још једном се показало, након ове изложбе икона у простору Народног дома, да је манастирски комплекс у Добруну непресушни извор изузетних простора за организовање разноврсних културних приредби.

C. Хелета

Градска Галерија Вишеград
Изложба слика Александре Савовић-Сандер

САЗРИЈЕВАЊЕ МЛАДЕ СЛИКАРКЕ

Вишеград, 29.јула,

Градска галерија Вишеград у четвртак вече уступила је свој изложбени простор једној младој сликарки, иначе вишеграђанки Александри Савовић Сандер, која се бројној публици представила занимљивом изложбом са 32 платна, рађена на уљу и комбинованим техникама.

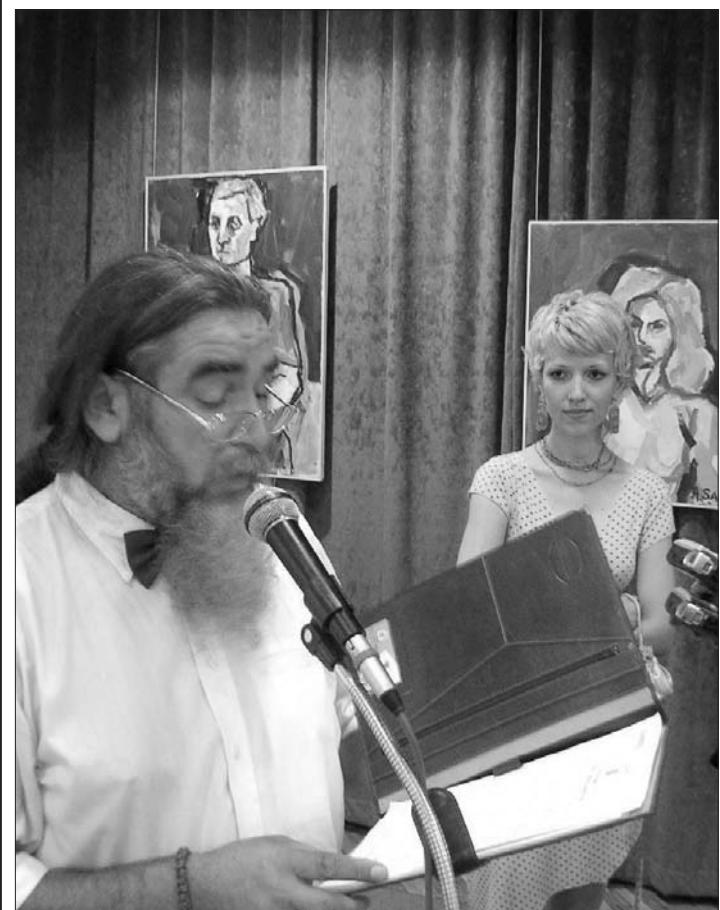
Савовићева је похађала школу за ликовно усавршавање „Целус“ у Крагујевцу, након чега је завршила вишу сликарску школу у Требињу, а тренутно је студент четврте године Академије умјетности у Београду, одсек сликарство, у класи професора Зорана Павловића.

До сада је имала бројне изложбе, учествовала је на ликовној колонији „Вишеград 2002“ и овогодишњој колонији у Ђечијем селу - Сремска Каменица, учесник је колективне изложбе на Арт финалу 2004. и 2005. године у Београду, а ова у Вишеграду је њена прва озбиљнија самостална изложба.

-Ова млада сликарка зна да види, да осети и да открије необичан угао и успостави сликарску релацију. Њена тежња апстракцији има рационалистички приступ јер се углавном ради о наглашавању геометријских сегмената, нагласио је сликар Бранко Никитовић у својој бесједи приликом отварања ове изложбе.

Никитовић је рекао да се у сазријевању ове младе сликарке дешавају позитивне промјене и њена стасавања, што је резултат њене стваралачке жеље, труда и великог рада.

-Због тога са нестручњењем треба очекивати њено ликовно стваралаштво након скорог завршетка студија сликарства. Зато упућујем искрене честитке млађој ко-

Бранко Никитовић отвара изложбу

легиници, много свјетла, боје, радости, љубави, очекујући од ње много нових слика, рекао је Никитовић.

-Сликам оно што ме привлачи, оно што ми је у моменту интересантно. Ни једну своју слику не оплакујем, не везујем се за предмете, већ за људе. Једноставно, уживам у самом чину сликања и због тога сам сликар - пише у укусно опремљеном каталогу који најављује прву самосталну изложбу слика младе вишеградске сликарке Александре Савовић-Сандер, чија ће занимљива изложба бити отворена у вишеградској Градској галерији до краја августа, практично до почетка овогодишњег 12. међународног ликовног саборовања „Више- град-Добрин 2005“.

У сваком случају, вишеградска културна публика, која је на отварању ове изложбе потврдила своју приврженост истинским умјетничким вриједностима, и током овог претоплог и спарног љета има прилику да ужива у разноврсним културним садржајима. Овог пута за то се побринула Градска галерија која, у вријеме великих припрема са овогодишње међународно саборовање, свој изванредни изложбени простор уступа једној младој сликарки пред којом је јасно назначен богат и разноврstan стваралачки пут.

C. Хелета

Рукоположење монаха на Равној Романији

НОВИ МОНАХ АНДРЕЈ

Соколац, 11, август,

Програм осмих "Госпојинских вечери културе", које организује установа за културу Соколац, почeo је 10. августа у 18 часова Светом архијерејском литургијом у храму Светог Ђорђа, на Равној Романији.

У току службе Божије обављен је и чин монашења теолога Зорана Ковачевића из Улога код Пала, који је добио монашко име Андреј.

Овај чин обавио је митрополит дабробосански гospодин Николај уз учешће монаштва манастира Добрин и монаштва манастира из других епархија.

У оквиру програма "Госпојинских вечери" на свечаној бини код цркве "Светог Ђорђа" на равној Романији је одржано књижевно вече под називом "Пјесници гори Романији".

На овом дружењу око двадесетак пјесника учествовали су и пјесници са Косова.

Подружница удружења књижевника сарајевско-романијске и дринске регије на платоу Црвених стијена организовала је промоцију "Зборника" у којој је заступљена поезија 12 аутора, а у оквиру пратећег програма организована је презентација старих српских јела и богат културно-умјетнички програм.

P.Tasich

Госпојинске вечери културе-Соколац

МАНАСТИР НА РАВНОЈ РОМАНИЈИ

Соколац, 12, август,

Другог дана културне манифестације "Госпојинске вечери културе", које организује Установа за културу Соколац код Храма Светог Ђорђа на Равној Романији, је изведен богат културно-умјетнички програм.

У колажном програму учествовали су чланови КУД-ова "Абрашевић" из Чачка и "Соко" из Добрине, затим изворна мушка група са Гласинца, оркестар "Чачански боеми" и глумац Милутин Вешковић.

У оквиру ових културних и духовних свечаности митрополит дабробосански Николај је, уз посебан вјерски обред, Храм Светог Ђорђа прогласио манастиром.

P.Tasich

Драмска радионица "Талија"-Вишеград

ПРЕМИЈЕРА "СВАСТИКЕ"

Вишеград, 30. мај,

Чланови Савјета младих Вишеград - Драмске радионице "Талија" су у великој сали вишеградског Дома културе премијерно извели комедију за одрасле "Свастике", коју је написао и режирао Саво Шкобић.

У три чина ове представе млада аматерска глумачка екипа је вјерно одсликала живот једне просјечне грађанске породице у којој до изражaja долази вјечити мушки-женски сукоб.

Заплет и комичне сцене кулминирају када пунца и зет смишљају тактику како да "поврате" своје мушки достојанство.

Публика је спонтаним аплаузима током цијеле представе поздравила талентоване вишеградске младе глумце, који су се одлично сналазили у улогама одраслих.

У представи "Свастике" су играли Драгана Шимшић, Данијела Филиповац, Марина Ђушић, Бранка Делић, Небојша Глишић, Александар Јуjiћ, Данка Ђукановић и Немања Конправица.

Сценограф овог позоришног комада је Ранко Јевђевић, а асистенти режије Бранка Делић и Небојша Глишић.

Овај позоришни комад је 21-а премијера вишеградског глумишта са којим ради Саво Шкобић и једна је од ријетких за одрасле.

Л. Фалачић

Пјесничко вече у Вишеграду

АПЛАУЗИ ЗА СТИХОВЕ СА КОСОВА

Вишеград, 10. август,

У препуној малој сали Дома културе у Вишеграду 9. августа је одржано изузетно успјело књижевно вече не коме су своје стихове говорили пјесници са Косова и Метохије Милан Михајловић, Миомир Јовановић и Ненад Јеро Раденковић.

Михајловић, који је и предсједник Удружења књижевника Косова и Метохије, читao је пјесме из његове најновије збирке "Раскопана земља", Јовановић из збирке "Исконија" а Раденковић из књиге "Небеска врата".

У другом дијелу овог пјесничког друштва са вишеградским љубитељима поезије говорили су чланови Породружнице удружења књижевника сарајевско-романијске регије Божидар Станар, Милун Лубарда, Милад Обреновић, Миланко Боровчанин Ромскок и Миленко Јевђевић.

На књижевној вечери промовисина је и њихова најновија збирка пјесама под називом "Боје дуге" у издању СПКД "Просвјета".

C. Хелета

Вишеградска Међународна ликовна саборовања

МОСТ БОЖАНСКЕ ЉЕПОТЕ И ТРАЈАЊА

У Градској галерији у Вишеграду 24. августа 2005. године отворено је 12. ликовно саборовање на коме је ове године учествовало 49 умјетника из Русије, Украјине, Канаде, Данске, Мађарске, Србије и Црне Горе и Републике Српске.

Ратна 1994. година. Неимаштина, „ни јабуке да дјетету даш“, паштета је мислена именица, над Дрином круже црне птице, а на новоосновном гробљу на Мегдану све је више крестача и прилика у црном.

На софи ћуприје на Дрини група ликовних умјетника доноси храбру одлуку - оснивају прву ликовну колонију у Вишеграду.

Них шесторица Радомир Верговић, Вјекослав Ђетковић, Душан Старчевић, Владета Живковић, сви из Ужица, један сликар из Прибоја и Бранко Никитовић из Вишеграда са Моста Мехмед-паше Соколовића баџају у Дрину стаклену флашу с писмом о миру и слободи и поруком „Линијом до слободе“.

Сликар Никитовић је у војничкој маскирној униформи.

Те године у Вишеграду у Дому културе, у просторији где су истоми-шљеници Мурата Шабановића 1991. године били отворили самопослугу и ме-хану, Никитовић отвара Градску галерију.

Обрад Јовановић, сликар из Ужица је тада прозборио: „Логично би било да се на крају рата, у вријеме потписивања примирја, отварају болнице, на-

родне кухиње, просторије Црвеног крста и других хуманитарних организација, а овде у Вишеграду отварају - храм умјетности. То могу само Вишеграђани. Дај Боже да нас надживи“.

Градска галерија преживјела је деценију, сакупила око 500 умјетничких јединица каталошки обрађених, организовала 12 ликовних колонија од којих су последње међународне.

Ликовно саборовање у Вишеграду је и ове године било најмноголјудније на балканским просторима и најкавалитетније најпознатијим умјетницима из области сликарства, графике, вајарства и умјетничке фотографије.

,Да није било саборовања умјетника у Вишеграду свијет би био сиромашнији за слике крстача српских војника на гробљу на Мегдану, за фотографију на крсту руског добровољца атамана и пуковника Генадија Котова, сликане руком Верговића из Ужица.“

,Да није било колонија вишеградских ко зна да ли би Сликар Здравко Мандић из Зрењанина насликао антологијску слику "Монаси манастира добрунског", говори Бранко Никитовић.

Сви Мандићеви ликови, на његовим сликама насталим у Вишеграду, су у измаглици и полутами, обавезно погурени и сликару окренути леђима.

,Они носе, у овом лудом времену, сав терет и судбу српског народа“, лаконски објашњава Мандић.

Сликар Владан Терзић је и ове године на окупљању умјетника у Вишеграду прославио свој рођендан „јер, каже, није крив што се у вријеме овог окупљања родио“.

УЧЕСНИЦИ ОВОГО ДИШЊЕГ САБОРОВАЊА

Ула Мадсен из Данске, Аника Дахистен из Финске, Елизабет Матију из Канаде, Хадик Ђула из Мађарске, Грушченко Алексеј Михаилович из Украјине, Јулија Суховецкаја из Русије, Затим из Србије и Црне Горе долазе Васа Доловачки - Баваниште, Здравко Марчета, Лепа Сибиновић-Милошевић, Милош Сибиновић, Александар Луковић-Лукијан, Биљана Вуковић, Ненад Војичић, Миодраг и Драган Димитријевић, Ђорђе Арнаут, Светомир и Светозар Радовић, Исаидора Ивановић, Сека Ушћебрк, Бранка Луковић и Весна Милуновић - сви из Београда, Рајко Кушић из Врбаса, Томислав и Јованка Сухеци из Вршца, Небојша Савовић-Нес и Жарко Вучковић из Горњег Милановца, Здравко Мандић из Зрењанина, Ђорђе Петровић из Карловца, Драган Бартула из Лознице, Ивана Станковић из Ниша, Ивана Бјелица, Станко Родић, Ненад Јовићевић и Габријела Фабијан из Новог Сада, Чедомир Кесић из Панчева, Владан Терзић, Радомир Верговић и Обрад Јовановић из Ужица, Мирко Ковачевић из Чачка, Вишња Мандић из Зрењанина, из Републике Српске: Милицанко Михољчић из Бијељине, Љубо Павић и Анита Присташ из Бање Луке, те Бранко Никитовић и Александра Сандер из Вишеграда.

Александар Луковић из Београда је и овај пут на миран и спокојан, готово исповједнички начин исликао нова и увијек непоновљива дјела.

Млађана и љепкушаста сликарка Јована Томановић, која је учила сликарство у Риму и Паризу питала је скромно организатора саборовања „да ли може да сама плати пансион да би се дружила са сликарским величинама“.

Графичар Биљана Вуковић је и ове, као и прошле године, на графичкој преси колегама преносила своје богато умјетничко искуство, а вишеградској галерији оставити дјела за памћење.

Раскошан и даровит пејзажиста руске школе интимизма Алексеј Михајлович Јакушенко сликао је стрпљиво цртом на црту рзвске брегове, бродове на Дрини и старце у сјеници ћуприје.

За вајара Хадика Ђулу из Мађарске, колеге рекоше да је постао прави Вишеграђанин, који понекад тркне до своје земље, да и тамо остави траг у дрвету или камену.

СЛИКЕ, АНДРИЋ И КОНЦЕРТ

Учесници 12. ликовног саборовања у Вишеграду у суботу, 27. августа, су на софи ћуприје на Дрини приредили „Књижевно подјећање“ на дјела нобеловца Иве Андрића.

Окупљени на степеницима софе моста Мехмед-паше Соколовића умјетници су на језицима земаља из којих долазе читали одломке Андрићевих дјела.

У предвечерје Велике Госпојине учесник ликовног саборовања, Ненад Јо-вићевић из Новог Сада у амфитеатру Карађорђевог конака манастира Добрин одржао је ћеловечерњи концерт духовне музике.

У недељу, 28. августа, је један дио учесника 12. Међународног ликовног саборовања обишао остатке старог средњевјековног града Борча, на подручју општине Рогатица, где су снимали детаље са стећака и камених плоча из времена властелинске породице Павловић, како би их пренијели на графичке плоче и сликарска платна.

У сјенку старе ћуприје на Дрини стигла је ове године по први пут и сликарка Јулија Суховјетскаја, директно из Москве.

Весна Милуновић опробала је своје сликарско умјеће под свијетлима Париза, а ове године је дошла да град на Сени замијени градом на Дрини и овде искаже своје умјетничко надахнуће.

Графичарке Елезабет Матје и Ула Мадесен допутовале су на вишеградску колонију чак из Канаде, односно Данске, Ивана Станковић из Ниша, Исидора Ивановић из Београда, Анита Присташ из Бање Луке...

Рајко Каришић је оком свог фотоапарата и камере биљежио сва забивања на саборовању, а оно што му за душу запне преточио је у умјетничко дјело и оставио будућим генерацијама.

Вишеграђанака Александра Сандер, чија је изложба слика недавно отворена у Градској галерији и смјело дочекала критичко око умјетника из цијelog свијета, сликала је позната лица и учила од својих мудрих и искусних колега.

О вишеградском ликовном саборовању ликовни критичар Видосава Грандић је написала „да умјетничка дјела која чува Градска галерија у Вишеграду заокружују поетске цјелине од експресивног до апстрактног израза фундираних у неколико тематских кругова“.

За Љиљану Шево већина умјетника на вишеградском саборовању је „надахнута раскошним визуелним сензацијама амбијента у којем стварају и стањем емотивног усхићења њим потакнутим“

Обрад Јовановић пише да на дјелима урађеним у Вишеграду“ доминира утисак, доживљај, расположење и хуман и хармоничан однос умјетника према Вишеграду и околини.“

Сликари су се и ове године размиљали око старог моста на Дрини, Андрићеве куће на обали, око љековитих извора Вишеградске бање, у кањону Дрине и Лима, а највише их је, као по обичају, било у порти манастира добрунског.

Сликар Бранко Никитовић, човјек који је смислио и осмислио вишеградску ликовну колонију, каже да је она настала из умјетничког братства манастира Добрин.

У Караджорђевом конаку на Добрину на Велику Госпојину прошле године отворена је репрезентативна Галерија у којој се налазе дјела више од 50 умјетника чији су мотиви везани за манастир Успенија Пресвете Богородице.

Вишеград је, тако, захваљујући ликовној колонији, постао један од ријетких градова у Републици Српској и далеко шире који има двије репрезентативне умјетничке галерије.

Pagoje Tasić

Основан први факултет у историји Вишеграда

УПИС НА ОСАМ СМЈЕРОВА

Приватни Пословни факултет прима 100 студената и почиње са наставом почетком октобра

Вишеград, 7. септембра,

Мада је од оснивања Пословног факултета у Вишеграду, који дјелује у склопу Универзитета „Синергија“ - Бијељина, прошло петнаестак дана већ је почeo упис на његових осам одсјека.

“На одсјецима нашег новооснованог Пословног факултета у Вишеграду: финансије и банкарство, пословна информатика, трговина, маркетинг, рачуноводство, царине и порези, медији и комуникације, туризам и хотелијерство примамо 100 студената, потврдио је за Радио Вишеград декан ове прве високошколске установе у историји Вишеграда, проф. др Слободан Бараћ.

Он каже да је факултет, захваљујући помоћи општине Вишеград, смјештен у условним и преуређеним просторијама основне школе „Вук Карапић“, а његова званична промоција одржаће се 23. септембра.

По ријечима Бараћа прва три семестра на свим смјеровима су заједничка, а поред обавезне информатике на свим одсјецима се обавезно изучавају енглески и њемачки језик.

Цијена једногодишње школарине износи двије хиљаде марака и плаћа се у десет рата, а предвиђене су значајне повластице за дјецу погинулих бораџа, ратних војних инвалида и демобилисаних бораџа. У ову цијену урачунати су комплетни уџбеници, као и међународни информатички сертификат.

“Свјесни смо да смо увек закаснили са почетком уписа, али и поред тога интерес студената је доста велики и рачунамо да ћемо почетком октобра, када почиње настава, имати задовољавајући број уписаных студената”, каже Бараћ.

Представнике Универзитета „Сингидунум“ - Београд и „Синергија“ - Бијељина, ректора Милована Станишића и декана Слободана Бараћа примио је начелник општине Вишеград Миладин Милићевић.

C.X.

ЗАБАВА

НЕКРОЛОГ

ПОСЛЕДЊИ ПОЗДРАВ НАШОЈ МИРИ

За човјека нема ништа теже у животу од оног часа и истине када се мора заувјек растати и оправити од онога кога воли, цјени и поштује. То су данас твоја мајка Кова, брат Мики, као и твоја родбина, ми твоје школске колеге, наставници и професори и сви други који су имали прилике да те упознају као особу, у твоме кратком животу.

Али кажу да и Господ узима себи оно што је добро.

Живјела си кратко али достојанствено, иако у тешким околнастима била си задовољна у животу и примјерна у понашању. Мајка те је одгајала као хришћанку са молитвом на уснама, а ти си се понашала као хришћанка и у школи и ван школе. Само Господ зна због чега тако рано одлазиш из овоземаљског у вјечни живот.

Рођена си у Смедереву 1987. године. У својој десетој години живота, због породичних неприлика и околности, са мајком Ковом и братом Микијем се пресељаваш у Добрину. Извор прихода за живот, је углавном било мајчино, а касније и братово сезонско надничење. Твоју тешку материјалну ситуацију, ми твоји школски другови никада нисмо могли осјетити, јер си увјек зрачila оптимизmom и скромношћу.

Основну и средњу школу си завршила у Вишеграду, па си мaturirala koncem maja ove godine. Kovala си планове да се запослиши и скинеш терет својој мајци, а да јој уједно узвратиш љубав и материјалну помоћ за оно што је она уложила у тебе. Уједно си имала намјеру наставити школовање из радног односа.

Али драга наша Миро, твој план је прекинула тешка и опака болест која је дошла галопирајућом брзином, тако да си у болници дочекала свој осамнаesti rođendan 28. juli 2005. godine, rođendan koji se kod ljudi smatra najsrećniji jer se sa njim stiče doba zrelosti i punoletstva. Ta tешка болест ти угаси твој млади живот у devetnaestoj godini, u najlepšem čvijućetu mladosti i učvijueli tvoju maku Kovu, brata Mikija i sve нас који смо те познавали.

Драга наша Миро, кад смо чули за твоју прерану смрт, ми твоји школски другови, наставници, професори, вршњаци и сва вишеградска омладина која те је познавала, постали смо нијеми, без осмјеха на лицу, веселости, шале, са сузама у очима, уздасима и по коју ријеч међу собом, шта нас је снашло гubitkom tako vojene osobe.

Ми твоји школски другови обећавамо да те никада нећemo заборавити, носићемо те у својим срцима и душама, посјећивати твој гроб, китити га цвијећем и залијевати сузама. Нећemo заборавити ни твоју мајку Kovu koju ће мо обилазити и тјешити да би јој бар дјелимично умањили бол и тугу због твога одласка.

Драга наша Миро, почивај у миру, слушај манастирско звono и молитве светих отаца манастира Добрину који ће се молити за покој твоје душе и да те помене Господ у царству своме. Нека те ангели чувају, нека ти Бог душу прости и нека ти је лака црна земља.

РИЈЕЧ ДУХОВНИКА

Читаоче стигао си до задње стране СОКОЛА листа чији први број је припремљен у Манастиру Добрину, уз велику помоћ цијеле редакције.

Ал сваки рад носи и своје грешке зато, молимо читалаштво да нам својим критикама и сугестијама помогну да СОКО буде што прихватљивији за сву популацију.

У даљим нашим бројевима покушаћемо да кроз овај лист изнесемо све оно што полако пада у заборав, како на културном, историјско, националном тако и на духовном пољу. Да сав наш род, и све људе упознамо да смо ми народ који је увјек ишао путем правде и поштења. Да су наши преци били центар свијета, када није био дио нових континената ни откривен, наши су дједови били ниво, имали раскош и културу, медицину, архитектуру, сликарство, манастирске школе, а оријентир нам је био СВЕТОСАВСКИ ПУТ. Пут Светог Саве. Ми се нећemo враћати практично у доба светог Саве, али пут који је и данас најбољи и једини за српски род морамо прилагодити данашњици. А свим савјетима и националним Светосавским програмом да чувамо СВОЈЕ, јер по томе смо познати надалеко. Ниједан народ у свијету нема такву богату ризничу свих садржаја као српски народ.

Мада данас многи оспоправљају Светосавски Пут, ал непознавајући Светосавље, и Светог Саву, не само као Духовника, већ као просветитеља, учитеља, дипломату... Један је наш теолог напоменуо у својој студији о Св. Сави, Да је у доба Светог саве постојао хеликоптер он би га користио да што више учини на јачању како државе, народа, тако и цркве.

Ових пар реченица дарги читаоци требало би да вам предоче пут којим ће ићи Соко, уз податак да ћемо све ваше идеје постепено обрађивати и уклапати у концепцију овог вашег и нашег листа.

Поздрављајући Вас у овом првом броју желим да се уз штива овог броја орасположите, одморите, и доживите, радост што имамо могућност да сеослонимо на правог пријатеља, ато је Соко који високо лети и наада не пада, већ само одмара.

*Духовник ССД "СОКО"
синђел Јован Гардовић*

Слава ССД „СОКО” - 12. мај 2005. - домаћин Раде Вујовић из Приштине, и нови домаћин Зоран Симеуновић из Ужица.

*

Пјесничко вече - 22. јун 2005. у организацији ССД „СОКО” и управе Манастира Добруна у амфитеатру Музеја ман. Добруна, учествовали пјесници: Миленко Јевђевић, Миланко Боровчанин - Ромсок, Божидар Станар, Слободан Вучинић и Милун Лубарда.

Манастир Добрун - Крушево, из 13. вијека

„На Дрини ћуприја”, мост који сагради Бајиџа - Мехмед-паша Соколовић 1571.